

Б Р А Н И Ч

Год. XVI (VI) Београд, децембар 1931. Број 12

УРЕДНИШТВО: ВЛАСНИК И ИЗДАВАЧ:
УСКОЧКА УЛ. БР. 2. АДВОКАТСКА КОМОРА У БЕОГРАДУ

Др. Радоје Вукчевић

ЗАКОНОДАВНА ВЛАСТ СЕВЕРО-АМЕРИЧКЕ УНИЈЕ

Дводомни систем, обележје класичног, конзервативног парламентаризма, постоји и у Североамеричкој Унији. Конгрес, као законодавно тело, састављен је од сената и претседничког дома или скупштине. Док сенатори на својим положајима остају 6, с тим што се сваке године мења једна трећина, посланици остају свега две године. Овакво кратко грађање мандата увели су Џеферсонови демократе, који су хтели да тим честим грађењем народног поверења, јаче испоље начело народне суверености. Сваке друге године у новембру народ бира, уз опште и тајно гласање без разлике на расе, (од 1865), нације, или половине (од 1920), 435 посланика из читаве Уније. Овај број требало је 1921 да буде повишен за 50 нових посланичких места, али је предлог пропао пред конгресом. Упоредимо ли целокупно становништво с бројем посланика, видећемо, да сваки американски посланик представља 211.877 бирача. Овај однос се знатно разликује од оног у Вел. Британији, Немачкој или Француској, где на једног посланика долази око 60.000 бирача. Бирање посланика се врши по држжавама: број за сваку одређен је према становништву, изузимајући Индијанце који не плаћају порезе, и она лица, која из било којих разлога не уживају гласачко право.

Државе самостално формирају изборне дистрикте, а слушајеви игре са изборном геометријом нису баш непознати у земљи треста и картела. Та је игра из конгреса негда истисла једног од највећих америчких парламентарца, републиканца Кињеа. Он се био, као иницијатор и поборник тарифних рефорама, јако замерио демократској банократији. Пошто је 18. дистрикт у Охију био уз њега, то демократска влада ове државе помери границе дистрикта тако, да су из њега изашли чисто демократски, а ушли републикански крајеви. Тако је наступио пораз најјачег државника из Охаја — у свом увек сигурном дистрикту.

Док дом преставника носи сва обележја једне народне скупштине, Сенат напротив личи, али није идентичан са сличним установама у Француској и Вел. Британији. Он не само што има за циљ да у плебејски парламентаризам „уноси

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

мудрост, исправља заблуде и сузбија скокове” већ му је такође сврха, да се под формом државног савета увек осети савез држава. Излажући рани развој политичког живота Уније, ми смо видели које су силе захтевале, да све државе мале и велике, буду у Сенату једнако заступљене са по 2 места. Бојећи се демократије, устав је првобитно утврдио, да сенаторе бирају законодавна тела појединих држава. Борба за директан избор сенатора од стране народа почиње тек 1870, а завршава се, као што смо видели, амандманом од 1913. Након сваке две године мења се једна трећина сенатора, тако да се читав сенат измени тек након 6 година.

Оба дела конгреса : и сенат и дом претседника, имају своју аутономију. Претседник сазива конгрес само у ванредним приликама, које су заиста историјска реткост. Иначе конгрес се аутоматски састаје најмање једанпут годишње, и то првог понедељка месеца децембра. Сенату претседава вице-претседник Уније, а ако је овај заузео претседничково место, онда претседник највећег федералног суда. Дому претставника претседава изабрана личност, која је до 1900 година имала приличну власт. Од тада, када се дом побунио противу једног недовољно парламентарног претседника, запажа се у пракси, да претседничке функције, изузев формалних, прелазе више на претседника најважнијег комитета. Пошто је тежиште рада у комитетима, а пленум скоро машински прима и прелази преко унапред проучених предлога — то таквих комитета у конгресу Североамеричке Уније има више него код законодавних тела осталих држава. Има их око 60 комитета, али тек једва половина од њих је запослена у свако време сесије.

Сваки комитет је у ствари нека врста парламента у којему се дискутује и одлучује. На сав парламентарни рад у комитету или пленуму јавно мњење нема директног утицаја, јер седницама не могу присуствовати чак ни новинари, који би ток дебате износили и тако давали прилике свим пројектима, да се кристалишу под струјама јавног мњења. На челу свих комитета стоји финансијски комитет од 21 члана. Чланове овог најважнијег комитета не бирају сами претставници, већ партије, али између претставника, и то тако, да 14 буде из већине а 7 из мањине, без обзира на бројни однос партија. За свој говор било у комитету или пленуму нико није одговоран ван конгреса, не само док му мандат траје, него ни после тога.

Функције Сената и дома претставника неразводно су, сем неких изузетака. Једна од најформалнијих, али заједничких, то је избор претседника и вице-претседника Уније, који се врше другог понедељка месеца јануара сваке четврте године. Међутим у овом избору конгрес није одлучни фактор као у Француској, већ он само има да санкционише рад изборних

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тела појединих држава т. зв. електора. Али иза овог изборног тела једне државе крије се друга стварна сила, која своју вољу намеће овом телу на првом, а конгресу на другом месту. Та сила, то су политичке партије, којих има две: републиканска и демократска, а поред којих се за изборе почиње интересовати и трећа: фармерско-радничка партија. Између републиканске и демократске странке не да се повући једна идеолошка разлика, док велики поседи и индустрија гравитирају ка првој, банке су у главном наклоњене другој. Моћни капиталистички концерни, „невидљиви владари“ како кажу американски економисти, групишу се према својим економским интересима у два политичка тора. Пошто американски капитализам зна, да је поседовање монопола државне власти најсигурнији и најјачи извор профита, то о заузимање те власти настају огорчене борбе, које најверније илустрирају капиталистичку безбедност и морал. Капиталистички концерни под окриљем партије, преносе међусобно интриге и борбу у масе, које ставе у покрет за тобожње политичке идеале, боље рећи за своје интересе. Тако грађани, који у доба политичког затишја не знају уз коју су партију, покрећу се и стају под једну или другу заставу, чим се пође у изборе за гувернера појединих држава. Али тај покрет достиже врхунац за време председничких избора, кад се сваки грађанин, више по традицији, него по осећају, спрема за гласање свог кандидата. А кандидате фактички не бира он, већ му га наметне његова партија, односно групе које се крију иза партија.

Партијски претставници из свих држава скупљени на партијском сабору у јуну ради избора партијског кандидата, бирају једног између првака. Корупција као сретство не игра само улогу у масама бирача, већ и међу претставницима, у чему лежи објашњење факта, да многи претставници Уније свој избор дугују више наклоности — комбинацијама капиталистичких магната, него својим способностима или народној вољи. По правилу гласање партијских претставника обавља се три пута, с тим да је треће гласање одлучно. Дешава се да се на трећем гласању појави нова личност коју бирачи пре тога нису спомињали, и да баш та личност буде изабрана. Овакав кандидат носи име dark horse (Црни коњ који на тракама неочекивано добије). Избор који изврше партијски претставници у јуну пре избора, треба сада да спроведу изборна тела или колегијум по појединим државама, а све под контролом националног партијског комитета, који предводи изборну борбу. Сваки колегијум има онолико чланова — електора — колико износи број сенатора и посланика државе. Избор њихов за читаву државу врши се у месецу децембру по правилницима које партија донесе сваке четири године, изузев у оним државама које су та питања законом регулисале. Ниједан сенатор, посланик, државни или општински

ЧИНОВНИК ИЛИ ПОВЕРЕНИК, НЕ МОЖЕ БИТИ ЕЛЕКТОР. Чланови овог колегијума гласају за председника и вице председника, али по правилу бар један од њих треба да је завичајан у другој држави. Гласачке листе чланова овог колегијума или електора, којих има 531 у целој Унији, отварају се у конгресу, где се дефинитивно у месецу јануару констатује избор председника и вице-председника Уније. Конгрес потврђује избор оног кандидата који је добио већину гласова. Ако више њих добију подједнаки број гласова, онда конгрес тајним гласањем бира једног за председника, а ако ниједан кандидат нема потребну већину, онда се између пет њих с највећим бројем гласова бира председник. Али кад се председник бира на овај начин, онда се гласови броје по државама, а свака држава има само један глас. Кад би председник и вице-председник умрли или се онемогућили за своје дужности, онда би конгрес између највећих функционера изабрао једног за вршиоца дужности председничких функција, а председник највећег, федералног суда, обављао би дужност вице-председника. Док у редовном случају конгрес само санкционише избор, у овом за праксу досада непознатом случају, конгрес бира и санкционише.

Дистрикт Колумбија, у којему лежи Вашингтон не познаје ни активно, ни пасивно изборно право, нити уопште има својих електора. На тај начин око 400.000 душа не ужива изборна права, а ова законска реткост потиче отуда што је требало да престоница Вашингтон буде деполитизирана, како би државна машина на неутралном политичком тлу несметано радила. Маса сличних разлога узрок је да су престонице појединих држава смештене не у највећим, већ често у најмањим градовима са по 50.000 становника.

Ако је учешће конгреса у избору председника републике формалног карактера, изузев изузетних случајева у којима он и бира, код доношења закона конгрес Уније врши функције квалитативно сличне законодавним телима осталих земаља. Ако у првом случају оба дела конгреса раде заједнички у законодавству они су одвојени као два аутономна дома. Сваки дом има право да законске пројекте сам донесе. Тада их он спроводи другом дому, који предлаже своје амандмане. Дође ли до спора због тих законских амандмана, онда се покушава на заједничким конференцијама наћи компромисно решење. Не успе ли се, онда последња реч у законодавству припада сенату. То право сенату даје не само устав, већ и значај сенатора, који су — по два од државе — стварни лидери посланичког колегијума дотичне државе.

Али има читава једна грана законодавства, која мора поћећи не из сената, већ из дома претставника. То су финансијски закони о порезима и државним приходима, које дом предлаже сенату. Само сенат је у праву да путем амандмана,

и на овом терену натури своју вољу дому претставника. Тарифни закон из 1909 године предложен је сенату, али га је овај прошарао са 847 својих амандмана. До 1913 године конгрес је за свако ново опорезивање морао добити пристанак владе појединих држава. Тада му је шеснаестим уставним амандманом дато право, да таксе и порезе одређује самостално, чак и противу воље појединих држава, чиме је бар формално на финансијском пољу ослабљен принцип федерације. Стварно то није увек случај, јер сенатори скоро увек предузму само оне мере, за које унапред добију пристанак државе коју заступају.

Законодавна функција конгреса ограничена је тиме, што конгрес својим законима не може, сем једино у случају побуне или инвазије, суспендовати или повредити било коју од основних грађанских слобода: религије, штампе, речи, коалиције, збора и убеђења. Даље, конгрес није у стању доносити законе, који би ограничавали слободан увоз у Америку. Али конгрес је у праву забранити сва ограничења слободне трговине између држава Уније, била она проузрокована порезима или прохибицијама, ако се тим не иде на заштиту посебних закона те државе. (Извесне државе забраниле су биле алкохол пре 18 амандмана, те су биле у праву да увек спрече увоз из других држава).

Упоредимо ли законодавне прерогативе конгреса Уније са онима британског парламента, видећемо да овај последњи у доношењу закона не познаје никаквих ограничења. Конгрес Уније на против поред цитираних ограничења, увелико је ограничен у свом законодавном раду самим артиклом првим, секцијом осмом устава. Ту је прецизирано да конгрес може одлучивати о осамнаест питања, али конгрес није овлашћен да излази из постављених граница, које су границе непознате у Великој Британији. Те је границе у Унији устав поставио набрајајући осамнаест прерогатива конгреса, које су следеће: таксе и порези, плаћање држ. дугова, држ. зајмови, трговински уговори, питања стецног поступка, ковање новца, одредбе против фалсификовања новца, установљење поштанског саобраћаја, помагање науке и вештина, организовање судова, крив. законодавство, рат, репресалије, кредити за војску до 2 године, морнарица, војно законодавство, мобилизација за одбрану устава или држ. интегритета као и уређење војске. Државама је остављено да именују офицере, примање држава у Унију и њихово прегруписање, питање престонице, законодавство ради спровођења ових уставних овлашћења датих конгресу. У овом набрајању, које ограничава делокруг конгреса наилазимо на још један американски спецификум, да генерација која је устав донела ограничава сувереност будућих генерација.

Док законодавни рад конгреса код обичних закона не

крије особите карактеристике, улога конгреса код доношења буџета је врло карактеристична. Буџетски систем, познат у осталим земљама, не постоји у Америци. Тринаест управних грана, према приходима које по иницијативи дома преставника одреди конгрес, — самостално прорачунавају своје расходе. Њихови буџетски прорачуни пролазе кроз 9 комитета, да би се кристализовали тек у финансијском комитету. Пошто су приходи Уније знатно већи од расхода, то је и борба између ранијих грана о сразмерном уделу у финансијама много мања. За 1926—27 годину приходи су износили равно 635 милиона динара више од расхода, а у 1927-28 и 1928-29 овај суфицит је још већи. Ипак и поред таквог стања, у пракси се показује да тај буџетски морселизам далеко заостаје иза планског и сразмерног буџетирања, као и то, да се он ни у једној држави са буџетским дефицитом не би могао одржати. Али у Америци он се одржава, једно због знатног суфицита, а друго због самог устава, који не дајући да се дира у начело поделе власти, пресудну реч у прорачуну расхода управног апарата оставља управној, не законодавној власти. Као што је начело поделе власти узрок претседничких прерогатива и непарламентарне владе, тако је оно и узрок ограничености функција самог конгреса, које функције у другим демократским државама дубље задиру у домен управне власти, него што је то случај у Северо-Америчкој Унији.

Ако је интернационална политика Уније у рукама претседничким, о рату уз претседника одлучује конгрес, а у међународним уговорима претседнику као саветодавно тело служи само један део конгреса, а то је сенат. Конгрес као целина компетентан је да одлучује о примању нових држава у Унију.

Видели смо из досадашњих излагања, да најважније прерогативе конгреса обављају заједнички оба дома. Али у америчком конгресу не срећемо се с појавом ривалитета између два дома, који у Великој Британији још и данас постоји, иако су током времена њихове функције опредељене. Видели смо да је у Унији сенат доминантан а у Вел. Британији то је доњи дом. Узрок да је у Унији тако, а уједно и узрок непостојања сваког већег ривалитета у конгресу лежи у томе, што је сенат претставник посебних федералних држава и чувар федерације. Права држава у Унији уставом су одређена, те се она не дају мењати. На тај начин савремени сенат Уније не само што је остао исти, већ је у главном и морао остати исти онај, који је створен у Вашингтон-Франклиновим данима. Једина је промена та, што сенаторе не бирају од 1913 године владе, већ народи појединих држава. Тиме је принцип демократије освојио једну нову позицију,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

али федерализам Уније није ни у чему измењен, јер је сенат, израз тог федерализма, остао исти.

Политички систем Уније почива на Монтескијевој теорији поделе власти. Монтескије и Блекстон цитирани су за време уставне борбе као некад Свето Писмо на бурним црквеним конгресима. Кад је одмах по доношењу устава први амерички министар финансија Хамилтон покушао да говори у конгресу, њему је на захтев Мадизона одузета реч, да се не би повредило начело поделе власти. Али ипак ни у Унији то начело није спроведено, нити га је могуће спровести, јер су три власти само три стуба једне заједничке зграде. Претседник републике учествује у раду конгреса путем посланица и законског вета, а обе те функције задиру у прерогативе законодавне власти. Сенат учествује у избору чиновништва и многим актима спољне управе, што опет задира у прерогативе управне власти. Један важан део послова, који стоје између ове две власти, а који се односе на спољну политику, обављају не одвојено већ заједнички. Стриктна подела власти изражава се најбоље у односу кабинета према конгресу, у чему је, као што смо видели, Монтескијево начело дословно спроведено, тако да је услед тога Унија постала тип једне непарламентарне државе са парламентом. Али док ту начело поделе власти доводи до контрадикције, оно је на другој страни, а према уставу Уније, скупило прерогативе законодавног тела у толикој мери, да је ту нова контрадикција још нелогичнија.

Оставимо ли на страну контрадикције америчког устава, а потражимо ли, поред начела поделе власти, главне карактеристике овог уставног система, ми ћемо наћи, да их у главном има више. Прва карактеристика је после поделе власти, недемократизам, који је уставом уведен, након неповољних искустава с демократијом из револуционарних година. Тада се, као што увек мора бити, јасно показало да се револуција и демократија не дају помирити. Нигде у уставу нема ни речи о референдуму, који је пре устава, у форми честих месних скупштина и нужног консултовања моћних маса од стране вођа, играо видну улогу. Александар Хамилтон, вођа најранијих републиканаца, у чуду се питао: „Зашто да се и најватренији републиканци буне противу недостатака демократије“. Али он као и његови савременици гледаху у удаљавању од демократије повратак ка британском колонијалном деспотизму, противу којег су се масе још увек буниле. „Предамо ли целу власт већини, она ће тиранисати мањину. Не ограничимо ли право мањине, оно ће саботирати већину. Мора се, дакле и мањини и већини дати могућност да се бране једни од других“, закључује Хамилтон, по примеру свог учитеља Русоа. Али Русовљева демократија ипак није примљена.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Тип класичне демократије у којој се режим при сваком акту ослања на скупштине грађана, нашао је међу америчким демократима прве противнике. Мадисон у свом „Федералисти“ каже, и то донекле на основу искуства из револуције, да су такве демократије увек биле логор нереда и неправде. Њихова је егзистенција кратка, као што је крај ненадан и тежак, каже он исти. Главни му је аргуменат против њих тај, што су оне увек угрожавале право личности и својине. Мадисонов индивидуализам није био без противника. Утицајни Франклин је увек заступао такву демократију, која би се уздигла као пирамида, остављена на вољу широких маса. Демократа Џеферсон је стајући уз Франклина увек водио рачуна о „народном генију“, који кружи изнад свега. А ипак изгласани устав је увеликом игнорисао тог генија. Да би и њему дали састисфакцију, Џеферсон са својим демократима је захтевао десет првих амандмана, који су требали значити један повраћај ка правој демократији из револуционарног устава од 1776. Али и поред њих недемократизам је остао доминантан, а зато су најбољи доказ прерогативе претседника републике.

Друга је карактеристика уставног система Уније дуализам, који је опет последица једног конзеквентног федерализма, о којему је било речи. Сувереност је, може се рећи, подељена између Уније и Федералних држава. У тој подели супремација нације и локална самоуправа нашле су компромисан израз. Све оно што тангира интересе целине, као одбрана, спољна политика, трговина, финансије, патенти, пошта и слично, остављено је Унији, а остали послови локалног интереса, као домаћа трговина, просвета, хигијена, поредак, социјална скрб, спада у делокруг државе. Судство такође спада у њихов делокруг, изузев највећег федералног суда, који је чувар устава Уније, те тим изнад држава. Принцип дуализма је један од најконзеквентније спроведених принципа уставног система Уније.

Трећа је карактеристика — принцип равнотеже, који се као костур провлачи кроз амерички устав. Ова особина донекле је узрок негацији интегралне демократије у Америци, а последица начела поделе власти. Из излагања смо видели, да су државе позвале, да према централној управи одржавају равнотежу. Даље видели смо, да егзекутивна власт одржава равнотежу према законодавној, а судска према законодавној и управној власти као и према централној управи. Дом претставника и сенат, као два дела законодавне власти, балансирају узајамно, а то исто чини сенат према шефу управне власти у постављању чиновника и закључењу међународног уговора. Народ сам балансира према својим претставницима код двогодишњих избора. Чување овог принципа равнотеже је

један од узрока политичке конзервативности, и једна од великих сметњи економске динамичности у Америци.

Четврта је карактеристика уставног система, гаранција индивидуалне слободе путем ограничења моћи законодавне власти. Ми смо видели, да су бар на папиру уставом загарантована најглавнија грађанска права, чији су протагонисте били Франклин и Џеферсон, а која ни један закон не може да ограничи. При крају ће се видети шта је све од ове гаранције остало у пракси. Даље, у уставу изложене карактеристике су: независно народно судство, принцип права већине, председнички управни систем, а с тим и непарламентарна влада, и најзад правна једнакост држава.

Али последња, можда најодлучнија карактеристика америчког политичког система није садржана у уставу, већ стоји иза њега и изнад њега. Та десета карактеристика, то је монопол јавног мњења, али патент над Џеферсоновом народном генијалношћу. Том народном генију уставотворци су од почетка давали значај једног ненаписаног устава. „Стварни, живи устав, који је народ створио, да би увек осетио своја права и дужности, контролисао рад власти, штитио мањину од тиранисања већине — месо и крв конституције — остаје увек ненаписат“, каже социолог Фридмен. Али ипак тај живи ненаписати устав, опет је од народа. Трестови и финансијски капитал, који су се рапидно развијали последњих деценија, освајали су прво економске позиције, а преко њих и политички живот. Политичка унија све је више постајала рефлекс интереса разних капиталистичких магната. Магнати су ускоро освојили независну штампу, ту најлогичнију трибину „народног генија“, и тим је потчинили својим интересима унутра, а свом економском империјализму споља.

Државници и владе у земљи, старају се да остану у милости моћне монополисане штампе, која често најисправније може да сахрани. Њену супремацију у државној политици признају такође и стране силе, каже Брајс. Као што се поред фузионираних трестова не могу услед конкуренције развијати ситна предузећа, тако се поред моћних јавних гласила, иза којих се крију Крезови трезори, не може одржати независна, слободна штампа. У колико је концентрација капитала већа, у толико је њен опстанак све тежи, а тим самим позиције гласила организованог капитала све јаче. Противу њих данас сама влада мора бити немоћна, јер она је управо ту, благодарени највећим делом њеној вољи. Познат је и карактеристичан само један изузетак, да се један америкашки државник усудио окренути противу штампе. Министар пошта из 1921. године, одбио је да да своју дозволу за снижење превозне таксе једном делу моћне штампе. Али сасвим америкашки то министар није урадио зато, што би те буржоаске новине угрожавале поредак, већ само зато, што су писале противу ње-

гове личности и политике. Џон Бердес, а још више Валтер Кларк, већином на основу свемоћи монополисане штампе, која не издржава, већ по својим потребама ствара мњење, називају с правом американски политички систем највећом аристократијом, коју је свет икад имао. Ова магнатска аристократија са својим монополима све више фаворизује развијање спољњег механизма, место унутрашњег организма, намеће немогућу превласт микрокозма над макрокозмом. Њена диктатура новца неодложно изазива своју антитезу, а између две силе : оне која је створена, и оне која је у стварању — мораће једног дана, да одлучује јача. Савремени политички систем Уније, мора бити мењан, јер динамички век треста, картела и класне борбе, не трпи уставну укоченост нигде, па ни у Америци.

Др. Адам П. Лазаревић

НЕКОЛИКО СПОРНИХ ПИТАЊА ПО ПРЕДМЕТИМА ОБЕЗБЕЂЕЊА

Велики и нагли поремећаји у привреди и финансијама, који се данас, укупно узети, обично називају привредном кризом, нису могли остати без утицаја и на правни живот друштва. На против, и ту су се стварно осетиле њихове значајне последице. А то је, уосталом, и сасвим природно и логично, када се има на уму, да право у битности својој и није ништа друго до једна нужна резултанта развоја свих друштвених односа, у којима привредне појаве играју увек једну врло важну, ако не и претежну улогу. Пре свега пак, — што нас овде нарочито интересује, — ти су поремећаји изазвали неповерење у области кредитног саобраћаја, као једног од најважнијих чинилаца и покретача целокупног правног живота, те су повериоци, под сугестијом опште несигурности, постали нестрпљиви и, незадовољавајући се више само личним кредитом својих дужника, прибегавају чешће него обично тражењу стварне сигурности. Тако су по предметима обезбеђења опет оживела извесна спорна питања, од којих ћемо ми овде некоја изложити и покушати, да их укратко критички оценимо. Кажемо, да су та питања опет оживела због тога, што су се она, као таква, и раније сигурно појављивала, али свакако нису имала онај значај, који, због наступелих изузетних прилика, данас имају, односно, који би евентуално могла имати. — Наиме :

1. — На првом месту појављује се као спорно питање о томе: како треба тумачити прописе тач. 3. § 394. односно

тач. 4. § 399! гр. суд. пост., то јест, да ли се у смислу ових законских прописа има сматрати да је једна прибелешка или интабулација одн. забрана већ стављена, иако решење о тој ранијој прибелешци или интабулацији одн. забрани, у тренутку тражења новог обезбеђења, још није постало извршно.

У једном конкретном случају, молилац је, тражећи да суд стави забрану на имање дужниково, за доказ о томе, да му је тражбина у опасности, поднео једно решење о ранијој забрани, које још није било постало извршно, наводећи при томе, да постоји претпоставка из тач. 4. § 399. г. с. п. за одобрење нове забране. Међутим, Срески Суд за Град Београд, својим решењем Бр. 40.756. од 19. септембра 1931. год. одбио је молиоца од тражења, са разлога, што је нашао, да он — молилац — приликом тражења забране није испунио услов из тач. 4. § 399. г. с. п. По нахођењу суда, није било доказа о томе, „да је поднето решење о ранијој забрани извршно, а сама, пак, та околност, што је једна забрана на имање дужниково одобрена, према једном неизвршном решењу о тој ранијој забрани, не претставља довољан доказ за обезбеђење спорне тражбине и пре уговореног рока њене исплате.

Опасност је, каже даље суд у својим разлозима, за тражбину, према томе, у овом случају, само привидна, а не и стварна.”

У својој жалби изјављеној Апелационом Суду, молилац је критиковао гледиште, које је заступљено у горњем решењу среског суда, позивајући се и на ранију судску праксу по сличним предметима и наводећи специјално, да законодавац, „када је у § 399. т. 4. г. с. п. рекао, да је довољно, да је већ једна забрана стављена, он није мислио, да то решење (о ранијој забрани) буде извршно, већ само да је забрана одобрена, јер би иначе законодавац у изрично рекао, а када то није изрично речено, подразумева се, да је довољно, да је забрана само одобрена.” — Међутим. Б. Апелац. Суд оснажио је ожалбено решење, својим решењем Бр. 8839 од 16. октобра 1931. год. а жалбу је одбацио.

По нашем пак мишљењу, гледиште, које је заступљено у решењу среског одн. апелационог суда, правилније је од онога, за које се пледира у жалби. Јер, заиста, правна сулбина једнога неизвршног решења, као што је било оно у даноме случају, је неизвесна и не може се са сигурношћу предвидети, да ли ће оно до краја опстати, односно, да ли ће постати извршно, и тиме произвести жељено правно дејство, или не. Израз „стављена,” који се тиче прибелешке, интабулације или забране, треба тумачити у смислу „пресуђена,” односно за правилно разумевање тога израза, треба се, у смислу § 2. г. с. п., а у вези §§ 8. и 10. гр.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

зак., послужити поређењем, одн. аналогичом, а не може се у правом смислу рећи, да је једна ствар већ пресуђена, пре него што је дотична пресуда извршном постала. Сем тога, ово је гледиште, с погледом на данашње прилике, и целисходније, пошто је социјално и привредно стање данас и иначе сувише лабилно, те треба избегавати свако оно решење, које можда на први поглед задовољава један апстрактни интерес правде и правичности, али, својим посредним дејством, прети, да унесе извесан немир и несигурност у област оних правних односа из којих је потекло. Наиме, у оваковим приликама, одлуке судова треба да су више прожете тзв. конзервативним, ма колико да је иначе једно либералније тумачење закона обично симпатичније и за препоруку. Улога судова и у овом погледу данас је врло деликатна, јер они сада, као ретко кад, имају истински да р е г у л и ш у друштвени живот, дајући појединим стварима онај ток и правац, којим оне, узевши у обзир све околности, у данашњем моменту треба да иду. Отуда и уобичајени, а и овде истакнути аргуменат о већ постојећој судској пракси, на који се истина треба обазрети, није увек подједнако убедљив, јер и пракса судова несумњиво мора ићи за развојем времена и правних односа, у коме развоју често има и понављања, али се стварно никад не стоји на једном месту. Те тако и правни конзерватизам, кога мало пре помену смо, није негација правне динамике, о којој, и по овом нашем мишљењу такође треба водити рачуна.¹⁾

2. — Друго стварно питање, које ћемо овде навести и о њему укратко изложити наше мишљење, састоји се у томе: дали суд може одобрити забрану одн. прибелешку и по једној не извршној пресуди, којом је повериоцу одн. потражиоцу забране призната извесна тражбина, то јест, да ли се и таква пресуда има сматрати као пуноважна и справа у смислу § 377. гр. суд. пост., или не.

У једном конкретном случају, молилац је, тражећи забрану, за доказ свога тражења поднео једну пресуду средског суда, која још није била постала извршна. Међутим Срески Суд за Град Београд, решењем својим од 13. маја 1931. год. Бр. 7541., одбио је молиоца од тражења као недоказаног, нашавши, да се оваква, дакле, неизвршна, пресуда не може узети као пуноважна исправа у смислу § 377. гр. с. пост. Молилац је на ово решење изјавио жалбу, у којој је у главном навео следеће разлоге :

¹⁾ Треба напоменути, да је за начин расправе истакнутог питања равнодушна та околност: да ли је у даноме случају тражена прво прибелешка, па онда забрана, или обратно, или се пак ствар тиче двеју сукцесивних прибележака одн. забрана.

„Тражио сам забрану на покретност дужника по пресуди на којој нема клаузуле извршности, али која је безусловна. По § 187. г. с. п. (тач. 1.), сматрају се пресуде јавним исправама, без обзира на оолност, да ли су извршне или не. § 377. г. с. п. позива се на те јавне исправе, па нема разлога, да се тражење забране не одобри — § 398. г. с. п.“

Београдски Апелациони Суд пак, примедбама својим Бр. 8275. од 30. октобра 1931. год., поништио је пом. решење срескога суда, са разлога :

„Погрешно је суд нашао, да се поднета пресуда не може узети као пуноважна исправа за доказивање обавезности дужника у см. § 377. гр. с. п., јер иако у поднетој пресуди нема клаузуле извршности, забрана се може и по таквој пресуди одобрити, пошто је извршност пресуде услов само за тражење исплате, а не и за тражење забране.“

По нашем мишљењу, суштина овде истакнутог питања није у томе, да ли је пресуда, која се, при тражењу обезбеђења, подноси као доказ о обавези дужниковој, формално пуноважна одн. аутентична или не, већ све зависи од тога, да ли дотична обавеза у истини постоји или не. Међутим, обавеза, која је констатована једном неизвршном пресудом, може се сматрати да постоји тек онда, када та пресуда стече потпуну правну снагу, односно, када се не буде више могла нападати редовним правним средствима, што треба и видно обележити на њој самој, стављањем т.зв. клаузуле извршности. Дотле пак, постојање такве обавезе је условљено једном неизвесном околношћу, а условне обавезе, по правилу не могу се обезбеђивати; јер се пре наступања дотичног услова, позитивног или негативног, не може стварно ни говорити о тим обавезама, као о нечем коначном и несумњиво постојећем, а битна претпоставка за свако обезбеђење јесте једна несумњива обавеза одн. тражбина. Према томе, и овде важи пропис § 306. грађ. зак., који говори о залози уопште.

Неки судови праве разлику у оваквим случајевима с обзиром на природу доказа, на којима је дотична неизвршна пресуда заснована, те ако је, например, по среди признање грађенога или каква аутентична јавна или приватна исправа, онда и по пом. пресудама одобравају прибелешку или забрану, иначе не. Са истих разлога они налазе да треба одобрити тражено обезбеђење и на основу неизвршних о судних решења, донетих по поступку за т.зв. кратко суђење, која се решења, као што је познато, изричу на основу писмених исправа, по којима „има тужитељ јасно право, а тужени дужност,“ како се каже у § 449. гр. суд. пост. Осим тога, од правила „по коме би и на основу неизвршних пресуда одн. решења требало дозволити стављање пом. претстава обезбеђења изузимају се, по мишљењу неких судова,

и т. зв. алтернативне пресуде, то јест оне, по којима се има положити заклетва, па се према положеној или неположеној заклетви одређује и исход поведеног спора. — Међутим, сва ова разликовања немају сигурног ослонца у закону и више су резултат слободног судијског закључивања и правне логике. Општи пак разлози за наше мишљење, које смо изложили у првом случају, важе одн. могу се применити и за овај случај.

3. — Као треће питање навешћемо то: да ли се код тражбина, чија је исплата предвиђена у ратама, на случај протекла рока за исплату једне рате, може тражити одн. одобрити забрана или прибелешка и за обезбеду наплате оних рата, којима рок, у моменту траженог обезбеђења, још није протекао? Ово, наравно, под претпоставком, да није уговорено, да ће неплаћање о року једне рате повући за собом право поверилаца на тражење исплате целог дуга. Тако на пример:

Молилац је у акту тражења забране поднео поравнање, којим је било утврђено, да се исплата спорног дуга има вршити у ратама, па је навео, да је протеклим роком једне рате наступила опасност за наплату целог дуга у смислу тач. 1. § 394. гр. суд. пост. Међутим, Срески Суд за Град Београд, решењем својим Бр. 58.533/31., одобрио је забрану само за рату, којој је рок био протекао, а одбио је молиоца од већег тражења са разлога, што је нашао, да је то тражење „истакнуто пре уговоренога рока за исплату. А из те пак саме околности, што је једној рати рок протекао не може се изводити закључак, да је наступила опасност и за наплату осталих рата, — те у погледу тога већег потраживања нема услова за забрану.”

Налазимо, да је суд у овоме случају потпуно правилно поступио, и то тим пре, што је спорна тражбина заснована на поравнању. Јер је поверилац, дајући свој пристанак на извршење исплате исте тражбине у више махова одн. у ратама, већ у напред рачунао са тим, да дужник неће бити у могућности, да је исплати одједанпут, па му је, по претпоставци, због тога и учинио олакшицу у плаћању. У области пак приватно-правних односа воља странака је суверена, те закључени споразуми имају између њих силу закона, и по правилу, не могу се једностраним поступцима одн. изјавама воље мењати (§ 13. гр. зак.).

4. — Напослетку, као спорно питање по предметима обезбеђења појављује се и то: да ли суд треба да одобри више забрана у корист једног истог лица и за обезбеду наплате исте тражбине, не упуштајући се по дужности у оцену тога је ли дотична тражбина ранијом забраном одн. забранама довољно обезбеђена или није? Ово питање је од интереса нарочито данас, када се примећује, да многи по-

вериоци, под утиском опште несигурности и губљења поверења, прибегавају тражењу обезбеђења и онда, где нема стварних разлога за то, вршећи тако једну врсту моралне пресије према својим дужницима, што се многу пута показује неоправданим.²⁾ Али је заиста тешко, па готово и немогуће, упуштати се са успехом у оцену оваквих и сличних питања, иако то судови, као што ћемо даље видети, покаткад покушавају. Тако :

У једном случају молилац је тражио забрану на покретност свога дужника, а за доказ спорног потраживања поднео је осудно решење, којим је била оправдана једна ранија забрана, стављена за обезбеду тражбине. Међутим, Срески Суд за Град Београд, решењем Бр. 30454/31., одбио је молиоца од тражења као неумесног и на закону неоснованог, јер је нашао, да се из поднете исправе одн. решења види, да је њиме оправдана једна забрана која је била одобрена за исту суму одн. тражбину и према истом дужнику. „Па како, каже даље суд, потражилац забране не подноси никакве доказе, из којих би суд констатовао, да поверилац није био раније обезбеђен овом горе поменутом забраном, то није испуњен услов из §§ 380, 404, 377, 378 и 398—399. гр. суд. пост., те се тражено обезбеђење не може понова одобрити.”

На горње решење молилац је изјавио жалбу Апелационом Суду, у којој је нарочито истакао, да је суд у конкретном случају погрешно засновао своју одлуку на прописима §§ 387. и 404. гр. с. п., јер, каже, право доказивања, да је поверилац ранијом забраном обезбеђен припада једино дужнику, кад би овај то тражио с обзиром на § 392. став I. тач. 2. гр. с. п., а првостепени одн. срески суд ниједним законским прописом није овлашћен, да, по дужности и ван поднетих доказа у актима тражења забране, улази у оцену горњег питања.

Београдски Апелациони Суд усвојио је у главном разлоге изнете у жалби, па је поништио пом. решење среског суда, примедбама свога II. одељења Бр. 8090. од 24. септембра 1931. год., која гласе :

„Кад је пуномоћник тражио забрану на покретност дужника и за доказ тога свога тражења поднео осудно решење, којим су дужници осуђени на плаћање, онда је тај суд био дужан само да цени поднети доказ, т. ј. да ли су испуњени услови за уважење забране у смислу §§ 377., 379. и 398. гр. суд. пост., а не да своју одлуку заснива на

²⁾ У питању су обично у таквим случајевима, т. зв. *сморзнути кредити*, т. ј. такви, којима је рок давно протекао, а у своје време нису били регулисани, те повериоци покушавају забранама и прибелешкама, да их тако рећи, *ошкраве*, али без успеха, јер су за то потребне друге радикалније мере. У вези са овим чују се често речи: *мораторијум, инфлација* и др.

прописима §§ 380. и 404. гр. суд. пост., јер то право, дали је поверилац обезбеђен довољно, припада дужнику, када би тражио скинуће обезбеђења, а не суду, који за оцену тога питања није ниједним законским прописом овлашћен."

Заиста, посматрајући судску компетенцију у оваквим случајевима са чисто формалне стране, примедбе Апелационог Суда потпуно су правилне; али се и цитираном решењу средског суда не може спорити једна јака морална основица, због чега се и гледиште у њему заступљено појављује као врло целисходно, нарочито с обзиром на данашње изузетне кредитне прилике. Јер, судови су, према § 8. гр. зак. уопште позвати, да тумаче законе онако, како се то „са основима здравог разума и природне правце слаже," те је њихова дужност, да сузбијају све оно, што долази у сукоб са тим основима, односно, што се противи здравим појмовима о правди и моралу. Када се пак има на уму, да се у судској пракси доста често појављују случајеви, где се за обезбеду једне исте тражбине више пута тражи обезбеђење, онда, ако би се судовима потпуно одрекло право, да се упуштају у оцену сличну оној, у коју се је у пом. решењу био упустио средски суд, не би ништа могло стати на пут несавесним повериоцима, да честим забранама просто руинирају своје дужнике, излажући их све новим и новим парничним трошковима. — Напротив, такви би се поступци имали сузбијати и као једна врста т. зв. несавесног парничења, које је једна од познатих болесних појава у правосуђу. Али узроци тих појава нису увек на истој страни, већ се подједнако налазе и код поверилаца и код дужника односно, и код тужилаца и код тужених. Зато је у овом погледу потребна нарочита обзиривост судова, који, тако рећи, морају у својим одлукама бити еластични, чувајући се сваког општавања, с једне, и водећи увек рачуна о посебним околностима данога случаја, с друге стране.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Мих. Р. Вељовић

судија Окр. Суда за град Београд.

ОПОЗИВАЊЕ ПРЕДЛОГА И ЊЕГОВЕ ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ

Сасвим је природно, да се доласком нових закона на свет, увек отварају дискусије по појединим случајевима, у погледу њихове примене. Јер савршених закона у свету нема. И све док се судска пракса не формира и не каналише решења по спорним питањима, све дотле ће бити и разговора и лутања у лево или у десно. И баш зато што у изградњи судске праксе учествују сви судови као носиоци правосуђа и тумачи закона, зато мислимо да спорне случајеве ваља износити и дати им публицитет, да би се тим путем, контраверзног тумачења извесних законских прописа, дошло до најправилнијег и најбољег решења. Пошто су овде у питању Кривични Законик, и Законик о Судском Кривичном Поступку, то би увек као завршну реч ваљало чути и реч њихових редактора, јер су они и материјал и смисао и циљ законским текстовима давали. Због тога је њихово мишљење најпозваније и најмеродавније, ако не и пресудно.

У низу осталих спорних питања, која собом повлачи Кривични Законик, несумњиво као важно, појавило се питање о одустанку од предлога одн. његовом опозивању. Или јасније: да ли опозивање предлога у законском року везује државног тужиоца или не, тј. да ли ће Суд одбити оптужбу на основу § 276 Крив. Суд. Пост. кад оштећени (прив. учесник) опозове свој предлог пре почетка главног претреса, *resp.* обуставити поступак на основу §§ 96. *in fine* и 108 Крив. Суд. Пост. у току истраге и извиђаја. А *contrario*, да ли државни тужилац може да продужи кривични поступак, кад оштећени опозове предлог за гоњење. На пример, код дела утаје из § 318 Крив. Зак., које се кривично дело гони на предлог.

Као што је познато, сем дела која се извиђају и гоне *ex officio*, постоје и кривична дела, за чије гоњење законодавац тражи извесну процесуално правну радњу или боље рећи једну врсту правног акта. Без њега се не може замислити започињање истраге одн. извиђаја. За поједина дела одн. за започињање гоњења тражи се одобрење овлашћениково.

(§ § 307, 308, 309 и 310 Крив. Зак.). За извесна кривична дела потребан је предлог оштећеников и код сваког таквог изрично је то наведено да се кривац гони на предлог. У трећу врсту спадају дела која се гоне на приватну тужбу. У својој глави Х Кривични Законик нам говори о одобрењу, предлогу и приватној тужби и за одобрење вели, да се једном дато не може опозвати а да се предлог и приватна тужба могу опозвати и то предлог до почетка а приватна тужба до завршетка главног претреса (§ § 84—89 Крив. Зак.).

У колико се тиче опозивања предлога и правног дејства и последица таквог правног акта, мишљења су подељена. По једнима опозивање предлога од стране оштећеног, повлачи нулитет дотле обављеног поступка и примену § 276 Крив. Суд. Пост. којом се тужба одбија одн. примену § 108 Крив. Суд. Пост. којом се поступак обуставља и да државни тужилац после изјаве оштећеникове о повлачењу предлога не може више гонити кривца, нити му Суд може судити. Овакво своје гледиште они заснивају на § 89 Крив. Суд. Пост. у коме законодавац нормирајући ово питање о опозивању, истовремено говори и о предлогу и о приватној тужби, чиме предлог изједначава са приватном тужбом у погледу правног ефекта. У самом законском тексту ништа се више не говори о опозивању приватне тужбе него о опозивању предлога, према чему излази да правна дејства морају бити иста и за предлог као и за приватну тужбу. Сем тога да је законодавац мислио да одустанак од предлога не везује и државног тужиоца у погледу даљег гоњења, па према томе и Суд, он о томе не би имао потребе ни да говори јер оштећеник у погледу његових приватно-правних потраживања, слободан је чинити како му је воља. Из овог излази, да казнено-правна санкција за деликвента за учињено дело зависи само и искључиво од предлога одн. оштећеника, а кад истог нема, да се о кривичном делу не може говорити. И да је законодавац држао да се опозивањем предлога, ни мало не мења кривично-правна ситуација, он о предлогу не би ни говорио или би као што је за одобрење изречно навео, да се не може опозвати, рекао и за предлог да се не може опозвати, — § 84 Крив. Зак. Међутим, он је напротив рекао. Али, као главни разлог на коме се задржавају, јесте, да кад одустанак од предлога не би у спољњем свету изазвао никакву промену у кривично правном погледу да би овакав законски текст био беспредметан, кад оштећеник од осталих својих права може и до свршетка главног претреса па и доцније одустати. Па кад је кривични законик у своме § 85, навео да се за дела по предлогу, учинилац може гонити само на предлог, онда се логички намеће закључак, да се он не може гонити кад тога предлога више нема.

Сем тога у корист свог гледишта још наводе :

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Истражни судија на основу § 96 и § 108 al. I Крив. Суд. Пост. обуставља поступак, чим се повуче захтев за гоњење. У овом случају захтев треба идентификовати са речју предлог. По § 276 Крив. Суд. Пост. пресудом ће Суд оптужбу одбити, између осталог и... „што нема за подизање оптужбе потребног предлога“. А по § 379 за дела која извиђа и суди Срески Суд одбациће захтев или обуставити поступак чим се одустало од захтева. Дакле од почетка прве извиђајне радње, па све даље у току извиђаја и истраге, законодавац стално напомиње, да сваки даљи рад зависи од предлога и његовог постојања.

Поред овога, дела која се гоне по предлогу, већим делом тангирају приватни интерес а мањим јавни, те се зато приватном интересенту и препушта на вољу хоће ли кривца гонити или не. У неким случајевима шта више, судска заштита повређеног приватног интереса, више повређеном одн. оштећеном може нанети штете, него користити, и зато је он једини позван и властан да свој интерес сам одмерава и изабере једно од двога, хоће ли судску заштиту или не. Према свему, закључују, да се предлог може до почетка главног претреса опозвати и да се државни тужилац не може томе противити ни поступак продужити.

Насупрот овом гледишту, други тврде, да опозивање предлога од стране оштећеног, не везује државног тужиоца и да ако он не прихвати одустанак, Суд је дужан предузети даље законске радње и наставити поступак. Овакво своје гледиште они, углавном заснивају на аргументу, да је предлог оштећеников један акт чисто процесуално-правне природе и да од њега само зависи започињање гоњења одн. истраге. Од тога момента, главни фактор по тој кривици, постаје државни тужилац и без његове сагласности одустанак — опозивање предлога нема перфектну форму. Јавни интерес заступа државни интерес и он је једини и властан да га одмерава, у колико постоји и у име његово говори. И баш зато што дела која се извиђају и гоне на предлог, задиру и у јавни интерес, стога је потребна и сагласност државног тужиоца за његово опозивање. Само пак опозивање оштећеног, за себе може представљати једну врсту олакшавне околности за оптуженика, одмеравање степена његове виности и висину казне.

Ми сматрамо, да је прво изложено становиште, по коме опозивање предлога обуставља сваки даљи судски поступак и без сагласности државног тужиоца, као једино правилно и законско решење.. И по нама, не само да није потребна сагласност државног тужиоца, у питању опозивања предлога, него ми држимо да се државни тужилац о њој уопште не може изјашњавати. Јер, правно је немогуће, да се државни тужилац појављује у моменту кад предлога више нема. Да

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

законодавац није мислио, да од диспозиције оштећеног зависи даља судска акција, која је у осталом и започета његовом вољом, он уопште не би ни говорио о опозивању предлога. Пропис § 89 Крив. Зак. не би имао свој *raison d'etre* кад опозивање, само по себи не би производило никакав правни ефект и промену. Па кад, по кривичним делима која се гоне по предлогу, претеже приватни интерес, и кад му је то законодавац несумњиво признао, дајући му право да тужи или не тужи (поднесе пријаву или не) онда је и логички и правно-опортуно, да он и даље у току поступка, буде сам регулатор својих интереса, па преко њих и самог поступка. Опозивање предлога мора да буде у изречној форми, јер код кривичних дела, која се гоне на предлог, Кривични Законик не познаје прећутни одустанак. То је случај код кривичних дела, која се извиђају на приватну тужбу, кад приватни тужилац уредно позван, не дође на претрес. Тај недолазак приписује се приватном тужиоцу као прећутни одустанак — § 236 ал. 3 Крив. Суд. Пост.

Такав случај код предлога није могућ јер оптужбу заступа државни тужилац. У овоме постоји разлика приватне тужбе од предлога и ако имају доста сличности. **Позван законом да заступа оптужбу, државни тужилац то и чини за** донде, док постоји предлог. Опозове ли се предлог, његова функција престаје и аутоматски се гаси.

Овај случај није могућ јер оптужбу заступа државни тужилац. У овоме постоји разлика приватне тужбе од предлога и ако имају доста сличности. Позван законом да заступа оптужбу, државни тужилац то и чини за донде, док постоји предлог. Опозове ли се предлог, његова функција престаје и аутоматски се гаси.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

бан кредит нису могли доћи до новца што нису имали тапије од свога имања, а судови нису примали вољне хипотеке без тапије.

И сам законодавац је увидео штетност § 23 пом. закона, па је у закону о издавању тапија од 30. маја 1931. године унео § 24. којим заштићује више приватни интерес и омогућава у јачем обиму кредит. А овај параграф гласи: „Уговорна хипотека може се ставити само на оне непокретности на које је извађена тапија, што се доказује подношењем тапије на увиђај или изводом из књига тапија. Овај доказ није потребан ако је у интабулационој књизи раније већ раније назначено, да постоји тапија за интабулисану непокретност. Овај последњи став је тај који омогућава у јачем обиму кредит приватнима. Јер, ако је већ у интабулационој књизи назначено да постоји тапија односно да постоји интабулисан дуг, онда није потребно да дужник поднесе тапију. И ако је § 24 много повољнији за приватан кредит од § 23 ранијег закона о издавању тапија, ипак он не омогућава приватан кредит у потпуном обиму. Са разних разлога дужници нису увек у могућности да своје тапије презентирају суду, нарочито они који немају интабулисане дугове. Сматрамо да је законодавац у § 24 требао да иде до краја а не да се зауставља на пола пута. У интересу приватног кредита требало је дозволити дужницима да не презентирају тапије, у опште, приликом задужења. Повериоци нека отварају очи коме дају новац у зајам.

Али има још једна ствар која отежава примену § 24. Један суд, за који знамо, тражи на увиђај тапију и ако је већ раније назначено, да постоји тапија за интабулисану непокретност. Ова је пракса очигледно противна закону. Она не само што је противна закону већ она спречава циркулацију новца који је иначе скривен. Када је већ констатовано да постоји тапија, нашто та педантност, непотребна, штетна и противна закону па тражити на увиђај и тапију. Можда оваква пракса за коју ми знамо, постоји и код других судова те би било и у духу закона и у приватном интересу уклонити је што пре.

Један суд, за који знамо, тражи на увиђај тапију и ако је већ раније назначено, да постоји тапија за интабулисану непокретност. Ова је пракса очигледно противна закону. Она не само што је противна закону већ она спречава циркулацију новца који је иначе скривен. Када је већ констатовано да постоји тапија, нашто та педантност, непотребна, штетна и противна закону па тражити на увиђај и тапију. Можда оваква пракса за коју ми знамо, постоји и код других судова те би било и у духу закона и у приватном интересу уклонити је што пре.

Вит. Петровић, судија

НА ПРЕДЛОГ ОВЛАШЋЕНИ

Предлог је правна институција детерминисана у кривичном закону, институција која има процесуално правно дејство, да се без предлога не може ни покренути кривични поступак, нити се може донети пресуда о кривици и казни. Предмет ове расправе је приватни предлог у својој суштини као и то ко је овлашћен уопште и у неким специјалним случајевима, да подноси приватан предлог.

Закон је сва кривична дела, са гледишта процесуалних услова за прогон, поделио у три групе. У прву групу је ставио дела, која значе теже повреде услова друштвеног опстанка или краће речено, теже повреде права, због којих је друштво — држава — заинтересовано да непосредно интервенише, да пронађе кривца, утврди његову кривицу и установи заслужену казну. Независно од воље онога, који је кривичним делом непосредно оштећен, за оваква дела закон наређује, да надлежни органи државне власти по званичној дужности започињу, воде и довршују кривични поступак, да државни тужилац за оваква дела по званичној дужности подиже и заступа оптужбу. То су дела која се гоне по званичној дужности и на основу јавне оптужбе.

У другу групу спадају она кривична дела, код којих друштво и држава уопште нису заинтересовани. Код тих дела држава своју власт и свој ауторитет ставља у службу повређеном појединцу, али то чини само онда и само у толико, када и у колико овај повређени појединац захтева — тужи — Ово су дела која се гоне на приватну тужбу.

У средини између ове две групе кривичних дела, налази се трећа. Кривична дела из ове групе вређајући или угрожавајући интерес појединаца вређају интересе друштва у толикој мери, да је друштво преко своје организације — државе — побуђено да интервенише; и овде државни тужилац подиже и заступа јавну оптужбу. Али су дела ипак такве природе, да је њихов друштвени значај велики и да изазивају потребу државне интервенције и јавне оптужбе тек онда, ако и повређени појединац осећа неправду, или уопште има интереса, да се кривац гони и казни; или су та дела такве природе, да повређени појединац има интереса да се кривац

не гони и не казни, а тај интерес појединца је већи и важнији и за повређеног појединца и за само друштво, већи и важнији, него онај интерес друштва — државе — да гони и казни кривца. За ова дела закон је поставио услов, да се јавна оптужба може подићи и поступак, који се у ствари води по званичној дужности, може покренути само, ако овлашћено лице изјави да то жели.

Предлог је, дакле, захтев за кривични поступак, који ставља овлашћено лице, предлог је манифестација жеље тога лица, да се покрене кривични поступак, предлог је најзад правна изјава воље, која има то правно дејство, да послужи као услов кривичног поступка. Субјективни појмови: захтев, жеља, воља чине садржину предлога. Предлог је дакле воља овлашћеног лица и предлог неминовно претпоставља егзистенцију таквога овлашћенога лица, које је способно да има вољу и да изрази вољу.

Ко је овлашћен да подноси предлог одређује § 85. и 87. к. з. Према § 85. предлог подноси оштећени т. ј. онај чији је правни интерес оштећен или угрожен кривичним делом. Ако је овлашћени пословно неспособан, у место њега даје предлог његов законити заступник (87. § од I). Ако лице овлашћено на предлог умре, може да стави предлог брачни друг, родитељи и деца овлашћенога лица. Дакле у опште узев, јасно је ко има право, да подноси предлог. Из самог текста закона у §§ 85. и 87. ово право излази јасно, тако јасно, да нису потребни никакви коментари.

Има међутим два случаја т. ј. има их вероватно више, али ми ћемо у овом чланку обрадити два случаја, два интересантна и за праксу врло значајна случаја у којима није сасвим јасно да ли извесна лица могу да подносе пуноважни предлог. Та два случаја су следећа: 1) Да ли заступник оврховодитеља (повериоца на чију молбу се спроводи извршење на имовини дужника), без нарочитог овлаштења од стране оврховодитеља, може да подноси приватни предлог противу дужника — кривца. — 2) Да ли управитељ стечајне масе, као такав, може да подноси приватан предлог противу дужника масе, или чак и против стечајног дужника.

Задржаћемо се у првом реду на првом питању. Спроведено је извршење против дужника, пописане су и стављене под судску забрану ствари. Кад је дошао дан дражбе заступник оврховодитеља са судским извршитељем или другим надлежним јавним органом изашао је на лице места и установио, да је дужник све ствари које су биле стављене под судску забрану — отуђио. Дакле дужник је извршио крив. дело из § 366 т. 3. к. з. *Заступник оврховодитеља је одмах, на лицу места у записник неуспеле дражбе, издиктирао своју изјаву: да тражи, да се дужник кривично гони; дакле ставио је предлог за кривични поступак.*

Пошто је приватни предлог битни услов кривичног поступања, прва је дужност кривичног судије, да установи и процени : да ли оваква изјава заступника оврховодитеља представља пуноважан предлог. Логично размишљање иде овим редом : На предлог *овлашћен је оштећени*. Своје право да ставља предлог, овлашћени може извршити непосредно или преко свог заступника, али у сваком случају мора бити јасно, да он, овлашћени, захтева кривични прогон. Мора бити јасно да је овлашћени изјавио своју вољу, да се против извршиоца дела води кривични поступак. Када ће, међутим, ова воља бити несумњива, ако друго лице стави предлог ? — Само онда ако је то лице опуномоћено од лица овлашћеног на предлог и то јасно и одређено опуномоћено да поднесе предлог за кривични прогон. Оштећени је до душе, као оврховодитељ, овластио једно лице да га заступа код извршења, али то значи да га је овластио, да се *стара о обезбеђењу и наплати тражбине*, а не на друго. Не може се узети да га је у оној пуномоћи за заступање код извршења, овластио и за подношење приватног предлога, јер то он, оштећени, није изричито изјавио, а не може се узети ни то, да га је прећутно на ово овластио, јер приватни предлог значи, да се дужник, — кривац — прогласи привим и казни, а овај циљ приватног предлога излази из оног општег оквира пуномоћја : да се заступник стара о обезбеђењу и наплати тражбине. Једино оштећени има право предлога, једино он може да захтева прогон и ту своју изјаву он мора поднети изричито, јасно и одређено, па ако то чини преко заступника, мора се ипак несумњиво видети, да он подноси приватан предлог т. ј. мора бити несумњиво евидентно, да је оштећени баш у циљу подношења приватног предлога овластио заступника. Код случаја са заступником оврховодитеља ове евидентности нема. Не сме се губити из вида, да је приватни предлог услов кривичног поступка и кажњивости и као такав, он мора бити несумњиво доказан, а никако презумиран. Дакле једини логичан закључак је, да заступник оврховодитеља, без специјалног овлашћења од стране оврховодитеља, не може подносити приватан предлог противу дужника, који је отуђио ствари стављене под судску забрану.

Други случај : да ли управитељ стечајне масе, као такав, има право да ставља приватни предлог, јесте исто тако практично врло важан. Неки виши судови су ово питање решили у позитивном смислу, ја међутим мислим да је овакво гледиште виших судова погрешно и покушају да своје мишљење оправдам.

Установили смо да је предлог у својој суштини воља — правна воља. — Да бисмо успешно одговорили на питање које нас интересује, морамо се позабавити суштином *правне институције* стечајне масе и стечајног управитеља. Стечај се

отвара над имовином дужника, који је инсолвентан. Зашто? Да би се могли из његове имовине подмирити његови повериоци у праведној сразмери. Са даном отварања стечаја одузима се стечајном дужнику управа и слободно располагање имовином, и та имовина сада представља *стечајну масу*, из које треба да се по праведној сразмери подмире стечајни повериоци. *Стечајна маса, то је дакле сама имовина*. Не ствара се ту никаква личност која има своју *јединствену вољу* и способност стицања или реализовања права и обавезе, стечајна маса је само објект у праву, објект који служи на корист повериоца, а личности то су сами повериоци. Повериоци се налазе иза стечајне масе као имовине, као објекта са својим властитим правима и обавезама и то не као неко удружење са неком јединственом вољом, дакле не као правна особа, већ сваки поверилац за себе са својим властитим интересима, конкурентним у односу на друге повериоце. *То је дакле суштина стечајне масе.* — Објект у праву иза кога стоје као субјекти права повериоци сваки за себе са међусобно конкурентним интересима и стечајни дужник.

Управитељ стечајне масе управља масом. Управитеља поставља суд. Његово својство је управитељ имовине, која се назива стечајна маса, управитељ дакле једног објекта. *Шта је циљ његовог пословања?* Разуме се да је циљ његовог пословања исти онај циљ, који је циљ стечајног поступка уопште и коме циљу служи стечајна маса као објект, *циљ је: да се из стечајне масе по праведној сразмери подмире повериоци.* Дакле управитељ стечајне масе јавља се као легални заступник лица, која учествују у стечајном поступку, — повериоца и стечајног дужника, заступник њихових оправданих интереса у оквиру оног општег циља стечајног поступка. Његове су радње, његова права и дужности директно означене у § 87. и 88. стечајног закона. Не може се узети да су ове радње, права и дужности, лимитативно набројене, напротив мора се узети, да управитељ стечајне масе може и мора да учини и више, него што је у означеним прописима директно одређено, али је изван сваке сумње, да он као управитељ стечајне масе, *никада не може да изађе из оног општег оквира старања: да се повериоци из стечајне масе подмире у праведној сразмери.* А ако би управитељ стечајне масе поднео предлог за кривично поступање, поводом дела којим је оштећена маса, објект, он би изашао из оквира својих права и дужности, *јер приватном предлогу као таквом није циљ обезбеђење имовине, није циљ осигурање наплате тражбине стечајних поверилаца, већ је циљ чисто кривично правни: да се оптужени, кривац, прогласи кривим и да се казни.* Дакле он, управитељ стечајне масе, у оквиру стечајног закона, у оквиру општег циља његовог постојања и пословања, не може да подноси приватни предлог.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Ко је оштећен, кривичним делом дужника стечајне масе, који је отуђио своје имање на штету масе, или чак поступком и самог стечајног дужника, када је проневерио своју имовину? Умањена је стечајна маса, али се не може рећи да је стечајна маса „оштећени“. Стечајна маса је објекат, а оштећени субјекти су повериоци односно стечајни дужник. Маса није лице, маса нема воље, маса не може ставити предлог. Оштећени могу бити у смислу појма приватног предлога само стечајни повериоци и стечајни дужник и само они као оштећени могу подносити приватни предлог. Чак ни сви повериоци не могу подносити приватни предлог, већ то мора чинити само онај поверилац, који се из стечајне масе није могао подмирити, те је на тај начин кривичним делом *фактички оштећен*. Само такав поверилац је „оштећени“ у правом смислу речи. Када управитељ стечајне масе подноси предлог, он то не може учинити у своје име, јер он није оштећени. А у чије име онда? У име стечајне масе не, јер стечајна маса је само објект, ствар. У име стечајних поверилаца не, јер стечајни повериоци нису удружени у једну целину, немају једну јединствену вољу. Осим тога сви повериоци и не могу подносити приватни предлог, већ само онај поверилац, који је *фактички оштећен*. И најзад пошто оштећени може бити само у особи повериоца или стечајног дужника, *то само воља тог повериоца, односно стечајног дужника, његова жеља за кривични прогон може се сматрати као приватни предлог*, а та воља, та жеља да се кривац прогласи кривим и казни, *мора бити јасно и одређено манифестована*. Предлог је воља оштећеног односно овлашћеног субјекта, и та воља тога овлашћеног субјекта мора бити јасно и одређено изражена.

Институирајући приватни предлог закон је тежиште питања унео баш у *чисто субјективну заинтересованост и вољу*, и баш од те субјективне заинтересованости и воље учинио зависним кривични поступак. Управитељ стечајне масе као такав никако не изражава личну заинтересованост и вољу овлашћеног субјекта — повериоца. *Дакле управитељ стечајне масе као такав* не може да подноси приватни предлог за кривично поступање противу дужника стечајне масе или стечајног дужника, који су својим кривичним делом оштетили масу.

Како би практично изгледало питање, кад би управитељи стечајне масе подносили предлоге н. пр. због оштећења поверилаца. Поступак би се морао суспендовати до свршетка стечајног поступка, јер тек онда се може установити битни елемент кривичног дела — оштећење повериоца. Тек после окончања стечајног поступка може се поступак довршити. А ко ће онда заступати приватни предлог? Стечајна маса је

престала. Управитељ стечајне масе није више управитељ и никако није заинтересован. Ако би се његовом предлогу дало важности, значило би дати правни значај чистом ћефу једног потпуно незаинтересованог лица.

Др. Ф. Чулиновић

ЗЕМЉИШНА КЊИГА И ЊЕНО ОСНИВАЊЕ

— Свршетак —

У поступку оснивања намеће се још једно важно питање — питање наглавице. Ако тапија гласи на једно лице, које према §-у 471. грађ. с. пост. не може више отуђити од своје земље, али је друго лице у државини — питање је да ли ће повереник као власника уписати (чак и против воље односног имаоца тапије!) лице, које ту земљу није смело (према §-у 471. грађ. суд. пост.) да отуђи или ће не поштујући одредбу §-а 471. грађ. суд. пост. уписати према §-у 26. зак. о оснив. последњег фактичног поседника. Одредба §-а 26. зак. о оснив., директно укида односну одредбу §-а 471. грађ. пост., јер за случај да овлаштени имаоца тапије не приговори упису фактичног поседника — у земљ. књигу ући ће као власник овај факт. држалац, те ће се тако мимсићи одредба §-а 471. грађ. пост. Али пошто проузаконити стечник (повредом §-а 471. гр. с. п.) није ни странка, ни држалац у строгом смислу речи, то при оснивању његов захтев не сме доћи у обзир. Према тому §. 26. зак. о оснив. није у колизији с §-ом 471. гр. суд. пост.).

Важна је задаћа извиђаја, да се установи које ће некретнине сачињавати за себе заједничку правну целину, т. ј. које ће се спојити у т. зв. једно земљишнокњижно тело. Последице ове чињенице истакнуте су већ раније, а једна је од најважнијих практичних та, да власник не може више појединачних парцела тог земљишнокњижног тела различито оптеретити или отуђити без претходног отписа из те целине — изузевши, да намерава установити сувласнички однос. Како земљишнокњижно тело има исту правну судбину, то је ово питање важно нарочито код евентуалних каснијих оптерећења или присилних извршења, услед чега есекуција и продаја пада на све некретнине у том правном склопу. Ради ове важне господарске стране тог питања дано је у §. 65. пом. зак. власнику некретнина право приговора противу одлуке повереника у погледу сабирања некретнина у једну правну целину. У §. 24. овог зак. истакнут је принцип, да се у ту јединственост повежу све некретнине једног власника или

сувласничке скупине у истој кат. општини, у колико нису поједини делови тих некретнина међу собом разнолико оптерећени. При тому је одлучан господарски интерес странака, које имају потпуну ингеренцију у том састављању некретнина. Повереник не може силити власника, да своје некретнине упише све у један скупни земљишнокњижни уложак.

Кад су готови овакви извиђаји састављају се т. зв. поседовни листови, у којима је уписан фактички посед, парцеле с тачним ознакама, власничка и остала права скопчана с поседом некретнине, све пољске и кућне служности, те реални терети. Ове ће поседовне листове земљишнокњижни повереник јавно огласити геср. јавно на видном месту истаћи и сваки интересент има право приговора против тачности и исправности тих поседовних листова. Ово се уједно има огласити јавним прогласом у односној општини и у службеним новинама. На основу ових приговора повереник поновно води расправу са странкама, а по довршењу тога поступка поднеће све списе Министарству правде. Укажу ли се очити мањци или неоснованост и нетачност повереникова поступка по тим приговорима, наредиће се исправка, а по потреби и сасвим нови извиђаји (§. 31.). Пошто се установи тачност извиђаја, повереник ће саставити земљишнокњижне улошке и готове их предати просторно надлежном среском, као будућем земљишнокњижном суду. Тиме је задаћа и рад повереника за оснивање земљ. књига посвема довршен.

Чим је повереник саставио поменуте улошке — дакле земљишну књигу у правом смислу речи, објавиће ово јавним прогласом у службеним новинама министарство правде и ставивши свима до знања оснутак земљ. књига позваће уједно све интересенте да у одређеном, преклузивном, строгом року пријаве све своје правне захтеве и то како обзиром на власничке и поседовне одношаје (т. а. §.-а 40.), тако и за сва остала нарочито хипотекарна права, која се према прописима закона о земљ. књигама могу уписивати (т. б. §.-а 40.). Овим прогласом почиње т. зв. поступак и с п р а в љ а њ а з е м љ . к њ и г а , а истодобно ће се искључити и ставити сасвим ван употребе досадање јавне књиге о некретнинама. Од часа овог прогласа поступка исправљања стварна и остала права на некретнинама моћи ће се стећи једино и само уписом у ову ново основану земљ. књигу.

За особе, које су поступком оснивања у ужем смислу поврећене у свом праву од одлучне је важности да не пропусте преклузивни рок за пријаву својих права на односну некретнину, јер пропуст те пријаве повлачи за собом и сам губитак права на остваривање односног правног захтева према трећим добронамерним особама. Ако је дакле ималац тапије, власник односне некретнине одбијен у поступку оснивања од свог захтева да буде у смислу одредбе т. 2. §.-а 23.

зак. о ун. уређ. уписан као власник те некретнине, те је уписан неистинити поседник, па ако је пропустио да у отвореном законском року у овом другом стадију исправљања земљ. књига суду пријави овај свој приговор, тада он губи право да то своје право оствари напрама трећим добронамерним стечницима ове некретнине или права на њој. Напрама самом дужнику, односно узурпатору његова права он тим пропустом не губи право, да буде уписан у земљ. књигу у обиму његова права. И ако су земљ. књиге строго формалне, ипак се та формалност није могла толико наглашавати, да би то ишло против устаљених правних принципа и стварало неправду уклањањем сваке могућности ресанације напрма злонамерним, несавесним и другим незаконитим стечницима. Ово право *inter partes* застарује у редовитом застарном року. Но за странку оштећену у поступку оснивања настаје услед пропуста да суду пријави тај свој захтев велика опасност, да узурпатор у међувремену не отуђи или не оптерети ову некретнину или право. Напрама трећим особама право оштећенога битно је ослабљено, па чак и сасвим онемогућено принципом поуздања у истинитост уписа у земљ. књигу. У том случају настаје питање, да ли је односно треће лице ово књижно право стекло добронамерно или је поступало при тому долозно. Злонамерне стечнике књижних права земљишна књига не штити никако. Он је у погледу нападања оштећене странке изједначен самом непосредном узурпатору оштећеникова права.

Ова пријава захтева не мора бити потписана по адвокату, а није за њу ни прописана никаква нарочита формалност. Главно је да се из садржја види одређеност захтева, што се напада и што се тражи. Пријава се подноси надлежном среском суду, код кога се налазе односне књиге, али се исто тако без икаквих штетних последица може и раније још предати поверенику, који ће ју онда са свим актима предати среском суду. Умесније је међутим, да се та пријава преда суду иза самог прогласа, јер се код повереника може и изгубити, пошто он и онако није надлежан за њено решење, па се на њу услед нагомиланости посла и не може обратити сва потребна пажња. Код среског суда међутим већ самим часом предаје земљишнокњижном суду, право пријавитеља довољно је заштићено, па макар се забележена пријава доцније и изгубила.

Странка оштећена у извиђањима моћи ће своје повређено право заштитити и на други начин, где није изложена опасности губитка. Пошто ни земљишнокњижни суд неће моћи мериторно решавати материјалноправна питања у спору, нарочито не право власништва, то је упутно, да ранијим уписом фактичног поседа оштећена странка против узурпатора покрене редовиту мериторну парницу са захтевом брисања

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тог уписа и пре самога прогласа. У таквим случајевима отпада потреба, да се код средског суда по пријави оштећеника води расправа с упорним противником. Достатно је на име у случају овакве спорности, да повређена странка с пријавом средском суду поднесе потврду суда о покренућу односне парнице. Пријавити ово мора и поред покренуте тужбе, јер предстоји опасност, да несавесни узурпатор — који је забележен као фактични поседник — ово своје право пренесе на треће лице, кому је тешко доказати долозност. Та опасност престаје, ако се покретање парнице пријави у року од 6 месеци до годину дана. Нема опасности за оштећенога у поступку оснивања, ако несавесни узурпатор своје уписано право отуђи било кому унутар овог преклузивног рока. Овакав стечник — без обзира да ли је он добронамеран или је у договору с узурпатором туђег права — стиче односно право само овисно о исходу поднесене пријаве односно покренуте парнице против његова претходника.

Срески суд као земљишнокњижни суд ни овде не расуђује материјалноправна спорна питања, него — не успе ли покушавано поравнање — мора одлучити коју ће од странака упутити на парницу. Према одредби §.-а 42. зак. о ун. уређ. треба упутити на парницу пријављивача захтева против уписане особе и њеног претходника, кад је дотичник ово нападнуто право на треће лице у међувремену пренео. Ако дотичник у одређеном времену не покрене парницу, тада ће се забележба пријаве избрисати и то на молбу заинтересоване особе. Ако је парница покренута, тужитељ не мора посебно још дати забележавати ову тужбу, јер је његово право сасвим довољно заштићено забележбом пријаве. Ова ће се забележба брисати на молбу странака и онда, ако је тужба правомоћно одбачена из било кога — формално или материјалноправног разлога.

Након што је протекао овај први прогласни рок у другом стадију поступка оснивања, у поступку исправљања земљ. књига, министарство правде издаје други јавни проглас, којим позива на пријаву приговора све оне, који су могуће било како повређени у њиховом праву нетом поменутих пријавама захтева против уписаних права и факата у извиђајима.

И у овом другом стадију поступка исправљања последица је пропуста пријаве тог приговора, да у свом праву горњом пријавом захтева повређени неће моћи то своје право остварити напрема трећим, добронамерним стечницима. И овај се приговор бележи у земљ. књизи, а забележба се брише ако странка, која је упућена услед тога на парницу у отвореном року не поднесе тужбу или ако буде правомоћно од туженог захтева одбијена.

Digitized by Google

Истеком рока овог другог прогласа сматра се земљ. књи-га дефинитивно основана.

Завршавајући овај сумарни преглед принципа и задаће баштинских књига и поступка оснивања земљ. књига у Србији и Црној Гори ваљда неће бити сувишно надодати и неке напомене, које се односе на сам тај посао.

Нема сумње, да је тај посао врло обиман и тежак, да изи-скује много жртава, а нарочито много добре воље и пожр-тованости од стране органа, који то спровађају. Нитко не-ће, а нити може да оспори велику замашност овог оснивања за целу земљу, а посебице за самога сељака и привредника, који ће и лакше и брже моћи добити јефтинији кредит, него ли до сада — јер досадањи земљишници својом несустав-ношћу и недовољном прегледношћу не дају баш јаког осно-ва за то. Свима је меродавним одавна јасна велика и хитна потреба, да се и код нас једном већ уведу баштинске књиге. Та је потреба постала очигледном и великом још крајем прве половине прошлог века, а нашла је изразита одјека у нетом поменутиим решењима (из 1850. и след. год.).

Међутим темпо, којим иде то оснивање код нас никако не обећава, да ће се бар у наше догледно време остварити жеља наших законодаваца из 1850. год. До сада се код нас започело оснивање свега у седам срезова, па и тамо иде рад неким успореним кораком. Много су тому криве и околно-сти, што катастар није на време свуда довршен, али најви-ше помањкање особља, које то оснивање има спровађати. Услед буџетских немогућности једва да два или три повере-ника имају помоћника и услед тога не врши се рад паралел-но бар у две општине, него се ради сукцесивно и тако спо-рије. У Министарству Правде надзор над оснивањем воде прекаљени стручњаци, који су давно опробали своју способ-ност на сличном раду у Босни и Херцеговини, али се и ту опажа велико помањкање помоћног особља без кога се не може напред.

Оснивање земљ. књига спада међу виталне наше потребе, но просперитет рада спречава стара наша болест — „буџет-ска немогућност“. Па ипак, овај толико замашни посао и не би био онолико скуп, као што то изгледа. У целој некада-њој Аустрији оснивање катастра стајало је тадању државу свега 30 мил. форинта. Па и кад би узели у обзир сразмерност вредности садањег новца услед настале поратне девалвације валута, цело наше оснивање ваљда не би премашило ту су-му. А установу катастра и земљ. књига налажу поред општих трајних интереса целе заједнице, још и нарочити фискални интереси, који нису за одбацавање.

Најзад треба истаћи, да овако преко потребна и корисна

установа не сме изгледати перскупа, све кад би то она случајно и била.

Време је већ једном, да се реализује давна жеља наших старих, који су још пред 80 година објавили велику потребу и корисност баштинских књига.

Проф Л. Таубер

КОНТРАВЕРЗЕ НОВОГ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

I.

Приватна тужба.

Увођење у живот новог кодекса увек поставља низ питања, која нису била предвиђена, нити изречно решена законодавцем. Задатак је доктрине и јудикатуре да та питања расправе и нађу солуције, које ће бити у складу са словом и духом новог права и потребама живота. Јављају се таква питања и при примени нашег законика о судском кривичном поступку од 16 фебруара 1929 год. Једно од њих се тиче начина, на који најближи рођаци умрлога приватног тужиоца могу предузети гоњење окривљеника. По ранијем српском законодавству право на приватну тужбу је било чисто личне природе, зато и није прелазило на најближе сроднике оштећеникове, изузев права на тужбу за клевету и увреду, коју су могли „дати, односно продужити парницу, ти сродници“ (§ 216, бр. 2 срп. кр. пост.¹⁾) По другим кривичним делима због којих је се учинилац могао гонити само по приватној тужби, право на тужбу смрћу оштећеником је се гасило, а започети поступак обустављао. Сличне одредбе садржавала је већина старијих европских законодавстава, као немачко, мађарско, италијанско, руско и др.

Тај став законодавства није могао задовољити развијену правну свест, јер нема правног разлога, због којег би кривцу морала користити смрт његове жртве, која је, може бити, била чак у посредној вези са извршеним кривичним делом: огорчење, бол, телесна повреда лако могу погоршати иначе оронуло здравље оштећеника и убрзати његову смрт. Али и ван ове претпоставке смрт оштећеникова не сме да буде околност, која укида кажњивост једног кривичног дела.

Стога наш нови крив. зак. у § 87, т. 2 донео је одредбу, која даје наведеном питању сасвим другу солуцију, а која гласи овако :

¹⁾ В. Др. Б. Марковић : „Учебник српског кривичног поступка“ 1926. г. стр. 152.

„Ако лице овлашћено за предлог или приватну тужбу (§§ 85. и 86.) умре у току поменутога рока или у току поступка, ово његово право прелази на брачног друга, његову децу или родитеље, за које почиње тећи нови рок од три месеца од смрти поменутог лица.“ Изузетак чини само тужба за прељубу, која се гаси смрћу брачног друга (§ 292, т. 2 крив. закона).

Дакле, према прописима материјалног права наведени рођаци умрлог оштећеника стичу право :

1.) да поднесу приватну тужбу, ако иста још није била поднета, а рок од 3 месеца (§ 86, т. 2 крив. зак.) за живота оштећеника још није истекао; или

2.) да продуже гоњење, ако је поступак био у току.

Али стилизација § 51, т. 4 крив. пост., која расправља начин остварења горе наведеног права у судском поступку, није у складу са тим прописом крив. зак. На име она гласи овако :

„Ако приватни тужилац умре, пошто је суду предао оптужницу, његов брачни друг, његова деца или родитељи имају право, да за три месеца по његовој смрти продуже поступак, давши о том изјаву усмено или писмено суду. Не предаду ли они у остављеном им року те изјаве, поступак се обуставља. О смрти приватног тужиоца и о изјави поменутих лица, датој ради продужења поступка, обавестиће се окривљеник.“

Дакле, крив. пост. даје право рођацима умрлог оштећеника, да продужи гоњење, само ако је исти за свога живота предао суду оптужницу. Међутим крив. зак. даје им право подизања тужбе независно од тога, када је умро оштећеник, (наравно, ако није протекло рок од три месеца из т. 2, § 86 крив. зак.). Али пошто је крив. пост. каснијег датума (16. фебруара 1929 год.), него казн. зак. (27 јануара 1929 г.) морамо сматрати, да је § 51 т. 4 к. п. ограничио дејство т. 2, § 87 к. з., мада законодавац, изгледа, није мислио на једно такво ограничење. С тога коментатор мора покушати, да нађе тумачење, које најмање мења § 87 т. 2 крив. зак. а у исто време није у сукобу са § 51, т. 4 крив. пост. Према томе: 1) Ако је оштећеник већ предао суду оптужницу, поступак се у случају његове смрти продужује на захтев његових најближих рођака. 2) Ако је умро, а није поднео тужбу, пошто поступак није био започет, не може бити говора о његовом продужењу, но само о покретању. То право несумњиво припада најближим рођацима у року од три месеца по смрти оштећениковој према тексту т. 2, § 87 крив. зак., те томе ни у колико не смета § 51 крив. пост., који, као процесни закон, се не бави правом на приватну тужбу, но само начином његовог остварења од покретања поступка до правноснажне пресуде, односно решења.

3) Најтежи је трећи случај, када се оштећеник *обратио* суду са захтевом, да се поступак започне, *али је умро пре но што је предао оптужницу*. Тумачење т. 4, § 51 а *contrario* не допушта, да се најближим рођацима призна *право на продужење поступка*; стога исти се мора обуставити, али нема разлога, да најближи рођаци умрлог баш у овом случају изгубе право на приватну тужбу, које би имали, ако би оштећеник умро пре покретања поступка. Према томе сматрамо за једини излаз обустављање започетог извиђаја или истраге стим, да *наближи рођаци могу самостално поднети нову тужбу* и покренути поступак у смислу § 359 т. 2 кр. пост. у року од три месеца од дана смрти оштећеника. Наравно, обустављање поступка могло би се избећи, ако би т. 4, § 51 крив. пост. била друкчије стилизована т.ј. ако би у месту речи „оптужница“ била употребљена реч „оптужба“.

Усвојеник по потпуној адопцији пречи је у праву наслеђа заоставштине свога поочима од женске деце његовог поочима

Пок. М., који има две рођене кћери А. и Б., наследио је усвојени син Н. Н. је умро без рођеног порода и последње воље. На наслеђе његове заоставштине јавили су се његов усвојени син Р. и кћери пок. М., А. и Б. Р. је упућен као слабији у праву на парницу противу А. и Б. да докаже да је пречи у праву наслеђа од њих. Првостепени суд нађе: „Законодавац прописујући одредбу § 410 Гр. зак., обележио је границе наследног права усвојеника. По овој законској одредби усвојеник Н. од кога тужилац Р. доводи право на наследство, био је наследник пок. М., оца тужинех А. и Б. и по тој одредби он је имао права као наследник са ограничењима, како је та законска одредба поставила. Ова законска одредба императивне је природе и има се разумети тако, да усињеник стиче право на наследство свога поочима, а у случају да деце нема, право наследства има престати; смрћу његовом (усињеника) наследство прелази на родбину његовог поочима. Да је законодавчева намера била да и усињеник усвојењем новом усињенику сачува наследство, он би тако и рекао. Напротив законодавац је баш и нагласио да овако наследство, ако усињеник умре без деце и потомства, прелази на потомке поочима и помајке. Позивање тужилачке стране на пропис § 133. Гр. зак. и тражење да се на овај спорни случај примени ова одредба у вези §§ 397 и 410. Гр. зак. неумесно је. Ова одредба законска (§ 133. Гр. зак.) у овоме спорном случају не може се применити, јер смисао одредбе § 410. гр. зак. био је баш тај, да посинак, кад нема деце, усвојењем не може родитељски однос да ствара усвајајући децу, него треба да има рођену децу. Ово тим пре што законодавац у том пропису и то каже, да кад усињеник деце нема, онда потомство усвојитеља има доћи по законском реду на његово наследство. Кад се први став § 410. гр. зак. доведе у везу са одредбама §§ 395. и 398. гр. зак., јасно је да је то наређење законодавац и ставио имајући у виду одредбу § 398. гр. зак., која не прави разлику да ли се деца родила за живота или после смрти очине, а то ће рећи наследство обезбеђује рођеној деци. Други пак став исте одредбе има се тумачити онако како је законодавац и поставио начело у одредбама §§ 398. и 395. гр. зак., има се дакле тако и схватити да је дете од тога родитеља рођено, а не усвојено. И један и други став је одвојен и сваки за себе има одвојен смисао и одвојено наређење, по првом је усињеник наследник, а по другом таквом усињенику наследници су само рођена деца или њихово потомство. Очигледно је, дакле, да

је намера законодавчева, постављајући ово начело, у поменутом § 410. гр. зак., тако и схваћена да се очува наследство рођеној деци, кад је ставио и реч „потомство”. Другојачије се не може узети, јер усвојењем не ствара се потомство у смислу како га је наш грађански закон схватио, постављајући одредбе у § § 396. и 396. гр. зак.” ... па је пресудио да се тужилац Р. одбије од свога тражења као неумесног и недоканог.

Б. А. С. пресудом бр. 3990/927 преиначи пресуду првостепеног суда: да је Р. пречи у праву наслеђа од А. и Б. са разлога: „Установом правне институције брака стварају се правни однос родитеља и деце. Али како је могуће да ови односи постоје и ван брака, то се право забавило и о односима родитељ и деце у оваквом стању. Затим право се забавило и односима родитеља и натуралне деце, рођене ван брака. Наш грађ. законик предвидео све ове три врсте односа и регулисао односе родитеља и деце: брачне-законске, усвојене и природне. По нашем Грађ. зак. грађански родитељски однос постаје адопцијом туђег детета, па је предвидео, да усвајање туђег детета може бити на три начина: потпуно — § § 137. и 138. непотпуно § 143. гр. зак. и хранитељство — § 144. гр. зак. По § § 137. и 138. гр. зак. потпуно усвојено дете сасвим се изједначаје са брачном усвојичевом децом, а ако ових нема равна се са њима. Оно ступа у род усвојоца и задобива његово породично име и сва породична права па и наследна, која има и у породици рођених му родитеља и која и даље задржава — § 138. грађ. зак. У наследном праву оно потпуно наслеђује са брачном децом усвојоца, има право и на законско наслеђе усвојичевих потомака, јер и они имају исто тако право на његову заоставшину, ст. II. § 410. гр. зак., пошто у наследном праву принципијелно влада начело реципроцитета, где год оно није изрично изузето. Према томе, стварањем грађанског родитељског односа у § 137. гр. зак., законодавац је имао за циљ да, кад извесно лице нема брачне деце, адопцијом туђе деце уводи у сва права и обвезе брачног детета, заснива путем уговора о усиновљењу однос родитеља према брачном детету, са свима правима и обвезама брачног детета, из чега излази, да кад је овај однос регулисан у § 137. гр. зак., законодавац под изразима „деца” у даљим одредбама увек разуме како брачну децу тако и усвојену, пошто између њих, према напред помен. зак. пропису, не чини никакве разлике, што се види из тога, да кад је хтео усвојену децу да дели од брачне, то је јасно истакао, напомињући да се тиче само законске брачне деце — § § 464, 478. и 477. грађ. зак. — Одредба прописа § 410. грађ. зак. као диспозитивне природе, нормира да у случају смрти усвојеника без деце и потомства не само од поочима и помајке наслеђено, но и оно што сам

стече и приплоди прелази на потомке поочима и помајке. Тумачење речи „без деце и потомства“ Аелациони суд налази, да је законодавац под речи „деца“ разумео закону и усвојену децу, а ово своје тврђење изводи из аргументације § § 464., 468. и 477. грађ. зак., где је законодавац изриком определио да су у питању само закона деца, док у § 420. гр. зак. то изрично не каже. У § 137. гр. зак. усвојено дете изједначено је са брачним дететом и оно као такво конкурише у наслеђу усвојеника, дакле равно је брачном детету и нема разлике између њих. Усвојеник својом имовином, како оном коју је наследио од поочима и помајке, тако и оном коју је сам стекао, може располагати неограничено, као и тестаментом на случај смрти. Па како је и адопција туђег детета једна врста располагања имовином, јер усвојилац адопцијом дестинира себи наследника у лицу усинијеника, који има право законског наслеђа имовине усвојоачеве, то усвојеник као дестинирани наследник има право наслеђа заоставштине усвојоачеве. — Према томе, кад усвојено дете има право отуђити наслеђену имовину усвојеникову, а адопција је једна врста располагања имовином на случај смрти, у толико што уговором о усиновљењу усвојеник ступа у наследна права усвојитеља, а према § 137. гр. зак. усвојена деца изравната су са брачном, па и пропис § 410. гр. зак. као диспозитивне природе, под речи „деца“ разуме како брачну тако и усвојену. У конкретном случају питање је спорно у томе, да ли потомци пок. М-а, усвојоца пок. Н-а, имају прече право наслеђа заоставштине пок. Н-а, од усвојеног сина пок. Н-а, тужиоца Р. Према напред изложеном, кад се под речи „деца“ и потомство у § 410. гр. зак. разумеју и усвојена деца, и како је пок. Н, као усвојеник пок. М-а, по праву располагања наслеђеном имовином од свога поочима пок. М-а, адопцијом тужиоца Р-а овога дестинирао себи за наследника, то пошто пок. Н. није умро без деце, већ је за собом оставио безусловно усвојеног сина тужиоца Р-а, то по § 137. и 410. гр. зак. а према § 396. гр. зак. тужилац Р. пречи је у праву наслеђа пок. Н-а од тужених женских потомака поочима пок. Н-а, пок. М-а.

Пресуда А. С. постала је извршном, јер је тужена страна одоцњено изјавила жалбу К. С. На тај начин, овај интересантан спорни случај, на жалост, није добио своје решење код највишега суда.

Д. С. П.

Начелна одлука опште седнице Касационог Суда у Београду о разумевању § 97. у вези са § 94. тач. 3. и § 453. грађ. суд. пост.

Господин Министар Правде, актом од 13. октобра о. г. Бр. 121820 доставио је Касационом Суду, да га је Окружни

суд у Неготину известио да одељења Касационог Суда у Београду разно тумаче § 178. грађанског судског поступка. Јер док II. одељење Касационог Суда у своме решењу од 15. септембра ове године Бр. 10334 налази да се тужилац, у случају кад не поднесе доказе, не сме одбити од свога тражења, већ се има претходно позвати да поднесе доказе о своме тражењу, дотле то исто одељење, доцније у своме решењу од 21. септембра ове године Бр. 10579 налази да се тужилац ако не поднесе доказе, има одбити од свога тражења, без позивања да те доказе поднесе. Да би се ова неједнакост у тумачењу § 178. грађ. суд. пост. отклонила, молио је Касациони суд да према тач. 1. § 16. закона о своме устројству донесе начелну одлуку по овом питању.

Случајеви о којима је реч били су ови :

I.

Поверилац, правдајући тужбом забрану одобрену решењем среског суда, није у тужби поднео никакве доказе, већ је навео да се писмени докази налазе у актима забране. Окружни суд у Неготину решењем од 8. маја о. г. Бр. 19954 одбио је тужиоца од тражења да тужене осуди, по кратком поступку, на плаћање дуга као тражења неумесног и недоказаног. Ово решење Окружног суда II. одељење Касационог Суда поништило је својим примедбама од 15. септембра ове године бр. 10334, са разлога што суд, када му је тужба предата без доказних средстава о тужбеном тражењу, није могао тужиоца одбити од тражења као недоказаног већ је у смислу § 97. од. I. грађ. суд. пост. требало тужиоца наредбом позвати да поднесе доказна средства о своме тражењу на која се у тужби позива.

II.

Као и у првом случају, Окружни суд у Неготину, решењем од 26. новембра ове године Бр. 19633 одбио је са истих разлога тужиоца од тражења као неумесног и недоказаног зато што није поднео никакав доказ за своје тражење. Ово решење Окружног Суда оснажило је II. одељење Касационог Суда решењем од 21. септембра о. г. Бр. 10579.

Касациони Суд расмотрио је овај предмет у данашњој својој општој седници, па је предходно нашао да се заиста у наведеном, сличним, случајевима у одељењу Касационог Суда закон неједнако разумео. Но Касациони суд у исто време констатује да директна законска одредба која је овде у питању није § 178. грађ. суд. поступка, која се, поред других одредаба, помиње у решењима окружног суда а и у акту господина Министра Правде, већ је овде у питању то како се има разумети и применити § 97. у вези са §§ 94. тач. 3. и 453. ист. зак. када тужилац није поднео доказ у тужби. Из

изложених случајева види се да тужиоци доказно средство нису поднели зато што су обезбеђење тражили код среског суда, и том приликом и доказ о својој тражбини поднели, па су свакако сматрали да није потребно да то учине и приликом правдања обезбеђења код окружног суда, тужбом у смислу § 386. грађ. суд. пост. Услед установљења среских судова и надлежности ових да, без погледа на вредност предмета, решавају о обезбеђењима (§ 5. тач. 8. закона о установљењу среских и окружних судова) биће чести случајеви да се обезбеђење правда код другог — Окружног суда и да тужиоци долазе у недоумицу да ли доказ поднесен при тражењу обезбеђења треба у тужби поново да поднесу, пошто је пракса судска стална у томе да се доказ не мора поднети и у тужби, ако је то при тражењу обезбеђења учињено, већ су са тужбом здружавани акти обезбеђења, ако је обезбеђење било тражено код истог суда а то је међутим по правилу био случај. Из наведених одлука Касационог суда види се да је у једном случају нађено, да је тужилац био дужан да у тужби поднесе доказ и како то није учинио, одбијен је од тражења у тужби а у другом, да је суд дужан да, на основу § 97. од. I. грађ. суд. пост. тужиоца позове наредбом да поднесе доказ о своме тражењу, на који се у тужби позива. То је у ствари и изазвало питање о доношењу начелне одлуке а не неједнако разумевање § 178. грађ. суд. пост.

Прелазећи на саму ствар Касациони суд је даље нашао:

У § 94. тач. 3. грађ. суд. пост. предвиђа се, да се у тужби има навести чиме се тражбина доказује и да се, ако је доказ исправан, овај мора приложити у препису овереном онако, како то закон наређује. Ако доказ у тужби неби био поднесен односно наведен онда би таква тужба била непотпуна и према § 97. грађ. суд. пост. претседник суда дужан је да се целисходним питањима или наредбом постара о томе да се тужба допуни. Из ових одредаба законских јасно се види, да је суд у случају када тужилац не поднесе односно не наведе доказ у тужби, дужан да тужиоца позове да то накнадно учини, па да суд по том даље по закону поступи, јер и неподношење доказа чини тужбу непотпуном. Такву тужбу, дакле, неможе суд одмах, зато што је без доказа, одбацити као неуредну а још мање може тужиоца одбити од тражења у тужби као неумесног и недоказаног како је ово суд учинио у наведеним случајевима, где је била тражена осуда по кратком поступку јер тиме, у овом последњем случају, суд улази у суђење о једној непотпуној тужби. Суд има у погледу доказа да поступи као што је речено и онда када је у питању суђење по кратком поступку, јер § 453. грађ. суд. пост. предвиђа да и тужба при кратком поступку мора бити устројена онако као што је прописано у § 94. ист. зак., одступајући од

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

одредаба у § 94. само у толико, да се исправа мора поднети у оригиналу или влашћу овереном препису.

Од овога чини изузетак случај, ако је пре тужбе, тужилац тражио обезбеђење код истог суда и тада поднео доказ на који се у тужби позива. У том случају суд ће у место да поступи по § 97. грађ. суд. пост. тужби придружити акте по тражењу обезбеђења.

На основу наведеног и тач. 1. § 16. закона о своме устројству донео начелну одлуку :

Да се, у случају ако тужилац не би у тужби поднео, односно навео доказе у смислу тачке 3. § 94. грађ. суд. пост., има узети да је тужба непотпуна и суд је дужан да поступи по § 97. истог зак. Овако суд има да поступи како код редовног суђења тако, с погледом на § 453. ист. зак. и онда када је у питању суђење по кратком поступку. На случај пак да је тужилац, пре тужбе, тражио обезбеђење код истог суда и том приликом поднео доказ на који се у тужби позива, суд ће тужби придружити акте по тражењу обезбеђења и тиме отпада потреба, да се у тужби доказ понова подноси и да суд, ако то није учинио, оступи по § 97. грађ. суд. поступка.

Ова одлука обавезна је за већа и општу седницу Касационог суда у Београду.

Одлуку, са разлозима, завести у књигу начелних одлука, објавити је у „Службеним Новинама“ и доставити у препису Министарству Правде.

Решено у Касационом суду у Београду 23. новембра 1931. год. Бр. 11547 у општој седници.

Мишљење Опште Седнице Касационог Суда у Београду о надлежности судова за уништај несталих исправа и за излагање нових.

Господин Министар Правде у акту своме од 10. новембра 1931. године Бр. 128 027. доставио је Касационом Суду препис акта средског суда у Свилајнцу, од 26. октобра ове године и решење Касационог Суда од 2. октобра ове године Бр. 10616. с молбом да Касациони Суд, на основу тач. 2 § 16 Зак. о своме устројству, изволи дати мишљење о томе: који је суд надлежан за уништај исправе по § 204. Грађ. суд. пост. — да ли у сваком случају Окружни суд, како пом. средски суд у Свилајнцу тврди, да је то стална судска пракса, или су надлежни и окружни и средски суд према вредности исправе, чији се уништај тражи, као што је II. одељење Касационог Суда у наведеном решењу донело ?

Касациони Суд у данашњој својој Општој седници, проучио је ово питање, па је нашао :

По § 204. Грађ. суд. пост. кад коме нестане исправа може тражити код суда: прво, да се она уништи, и друго, да му се нова изда од лица, које је прву издало.

На први захтев суд ће огласом, који ће се три пута ставити у (Службене) Новине, позвати, да му је онај, који је имао буде, за сто и један дан донесе, јер ће је суд после тога за уништену огласити. У огласу биће исправа тачно описана.

По захтеву у другој тачци, поступиће се као и у свакој парници.

Питање о надлежности по другој тачци, није спорно, јер је тест законски јасан, а и срески суд у Свилајнцу признаје, да су за тражење издања нове исправе, на место старе, надлежни оба суда, и срески и окружни, према вредности саме исправе. Само је спорно питање о надлежности за тражење уништења (амортизације) нестале исправе по тач. 1. реченог § 204. Грађ. суд. пост.

И закон о таксама у ТБр. 137. таксене тарифе наређује, да се за огласе несталих исправа што се желе судским путем уништити и новим заменити, наплаћује такса по вредности саме исправе.

Обично се једним истим актом тражи и уништење нестале исправе и издање нове исправе, што ће стару заменити. Ове две радње стоје једна с другом у тесној и нераздвојној вези и чине једну целину, и једним су законским прописом обухваћене, те је потребно да обе извршује један исти суд.

Обично рад о правном уништењу једне исправе претходи завршном послу — издању нове исправе.

Па када је закон у тач. 2 поменутог § 204. Грађ. суд. пост. предвидео, да ће се у случају, кад се тражи издање нове исправе, поступити као и у свакој редовној парници, т. ј. да ће према вредности исправе, што је у питању, бити одређена и надлежност судова и среских и окружних онако како наређују чл. 5. тач. 1. чл. 7. I. под 1. зак. о установљењу среских и окружних судова, онда очевидно, кад се тражи у једном акту и уништај старе нестале исправе и издање нове, надлежност се има одређивати опет по вредности исте исправе. Иначе, ако би за уништај ових несталих исправа, без обзира на њихову вредност, били надлежни само окружни судови, као што мисли срески суд у Свилајнцу, а за издање нових исправа, мора се већ о тој вредности водити рачуна, онда би изашло, да би срески суд, кад су покренута оба посла — и уништај нестале исправе и издање нове — у свима случајевима издања нове исправе, где је он несумњиво надлежан до 5.000.— динара вредности, контролисао рад окружног суда, као старијег, који врши амортизацију нестале исправе, а то нити би било логично, нити у духу позитивних закона, који говоре о рангу и старешинству судова.

Са свих ових разлога, Општа седница Касационог Суда, у свему саглашавајући се са одлуком свога другог одељења од 2. октобра 1931. године бр. 10616, а на основу тачке 2. § 16. Зак. о устројству Касационог суда даје ово м и ш љ е њ е:

да су за уништај несталих исправа по тач. 1. § 204. грађ. суд. пост. надлежни и срески и окружни судови по вредности тих исправа. А кад се тражи уништај несталих исправа, што немају одређене количине вредности, надлежан је само окружни суд, онако исто као што је надлежан и за све спорове, чији се предмети не могу проценити.

Из опште седнице Касационог Суда 23. новембра 1931. г. Бр. 12594 у Београду.

Тих. М. Ивановић

Један случај фиктивне нужне одбране и двојако гледиште Касационог Суда по истој кривици.

а) По кривици оптуженог Н. Окружни Суд за град Београд донео је пресуду Бр. 65502/29. у којој је извинио казне оптуженог Н. због дела убиства из § 156. срп. к. з. услед постојања нужне одбране на његовој страни.

Овај случај је од интереса прегледати са тога разлога, што је ова пресуда поништена од стране Касационог Суда, пошто овај суд налази да нема нужне одбране. Први суд доноси другу пресуду у истом смислу, мимо примедбе Касационог Суда, а Касациони Суд у истом одељењу доноси другу одлуку у сасвим другом смислу, т. ј. оснажава пресуду горњег суда која је идентична са првом пресудом.

Окружни Суд за град Београд дајући образложење о постојању нужне одбране у једном делу својих разлога вели:

„Ислеђењем је утврђено да је означеног дана оптужени Н. имао већу суму новаца и да је чувши звук и разговоре у подруму своје куће могао веровати да су у подруму крадљивци и да су му новац за време његовог одсуства од куће украли и да је пуцајући имао уверење да је човек који бежи из његове авлије извршио крађу и тиме извршио напад на његово правно заштићено добро“.

Базирајући своју пресуду на факту вероватноће постојања напада на имовинско правно добро оптуженог Н. у виду крађе — суд је квалификовао убиство из § 156. срп. к. з. — као убиство извршено у нужној одбрани и применио § 54. срп. к. з. на овај случај.

Међутим Касациони Суд примедбама својим Бр. 15764/29. поништио је предњу пресуду Окружног Суда за град Београд сматрајући да у овом конкретном случају нема услова за нужну одбрану. Тако Касациони Суд (у своме I одељењу) у разлозима својих примедба вели:

„Из одредбе § 54. срп. к. з. којим је предвиђена нужна одбрана види се јасно да се ова састоји из два дела: 1) напада и 2) одбијање овог. Као фактички моменти, да би опште могло бити речи о нужној одбрани, они морају постојати у спољњем фактичком свету. Што значи да не може бити речи о нужној одбрани ако напада као утиска спољнег

чулног света није било т. ј. да он онда, кад је само продукат заблуде учиниоца кривичног дела није установа у смислу овог законског прописа. За одређивање поменутог појава у смислу овог законског прописа потребно је још и то, у колико се тиче напада: а) да је садашњи, б) да је против праван в) да је уперен противу добра у закону предвиђенога, који га одбија или кога другог. Одбијање напада мора се састојати: а) у инкриминисаној повреди нападачевих добара, б) таква повреда према лицу, месту, времену, начину напада и других опстојатељства мора резултирати као нужна за одбијање напада”.

Прелазећи даље на утврђивање елемената за постојање нужне одбране Касациони Суд налази да их нема јер је оптужени био „уверен” да постоји напад на његово кривично правно добро.

Поступајући по предњим примедбама Касационог Суда поменути нижи суд је донео другу пресуду Бр. 7353/30. стојећи на гледишту своје прве пресуде, али само с том разликом, што се у разлозима ове друге пресуде вели да је оптужени Н. делао више него што је било потребно за нужну одбрану дакле да је „прекорачио границе нужне одбране, те се „не може ни казнити већ се има извинити сваке казне сходно § 24. став III. к. з. за Краљевину Југославију.

Касациони Суд одлуком својом (I. одељења) Бр. 11632/30 оснажио је другу пресуду Округног Суда за град Београд као на закону основану, и ако ова пресуда почива на истим основима као и ранија али с извесном модификацијом.

б) Друга одлука Касационог Суда, истог одељења. Бр. 11632/30. сматрамо да је на закону неоснована, док је прва којом је поништена прва пресуда нижег суда Бр. 15764/29., чије смо разлоге горе цитирали, на закону основана, а слаже се и са принципима постављеним од стране Науке Кривичног Права.

Основни принцип у правосуђу, правди и правници то је сталност и једнообразност у судским одлукама, а тиме се ствара и сама судска пракса. Ово пак тим пре, када закон даје дефиницију извесног правног појма, а који је случај и са нужном одбраном.

§ 24. став II. даје следећу дефиницију нужне одбране: „Нужна је одбрана она одбрана која је потребна да се од себе или кога другог одбије истовремени противправни напад”. Дакле основно је у овој дефиницији, да постоји напад и одбијање овог. Како истрагом није утврђено, у овом конкретном случају, да је оптуженом Н. украђен новац, дакле на тај начин нема ни напада на његово имовинско кривично-правно добро, што је умесно констатовати и Касациони Суд у првим својим примедбама, већ да је оптужени само држао – веровао — да му је новац урађен. Према томе и нема усло-

ва за нужну одбрану у опште коју предвиђа § 24. став II. к. з. Са тога разлога и прве примедбе Касационог Суда на закону су основане и њих се је Касациони Суд и у доцнијој одлуци требао и држати, тим пре што је и друга одлука истог одељења.

Међутим интересантно је споменути да Касациони Суд није остао доследан свом првом гледишту и ако материјалне чињенице у овом конкретном случају нису измењене доцнијом допуњеном истрагом. Он је оснажио другу пресуду Окружног Суда за град Београд, по којој се суд, истина мењајући раније гледиште, што смо раније нагласили, декларисао за своје старо гледиште. Према изложеном сматрамо да не може у овом конкретном случају бити речи о постојању нужне одбране јер нема услова за ову, па следствено не може се она ни прекорачити, како је то узео нижи суд у својој другој пресуди. Ово пак с тога, што када не постоји нужна одбрана у опште онда се не може ни прекорачити. Према томе једино у овом случају, што је превидео нижи суд а и друга одлука Касационог Суда, може стајати, а и стоји само тако звана фиктивна нужна одбрана, о којој закон не води рачуна.

Дакле овај случај могао је једино бити расправљен на основу §. 22. став. II. к. з. и оптужени је требао бити блажије кажњен услед околности под којима је дело извршио. Дакле дело би постојало јер фиктивна нужна одбрана није нужна одбрана у смислу §. 24. став. II. и III. к. з.

Резиме: према изложеном у конкретном случају који смо напред изложили постоји једино фиктивна нужна одбрана о којој закон не води рачуна, те је према томе последња одлука Касационог Суда лишена законског ослоња. Овде најзад од интереса је споменути један случај на који би се могао применити §. 41. ст. II. к. с. п. о заштити закона.

Добривоје Д. Петровић

писар окр. суда за Град Београд

Мишљење опште седнице Касационог Суда у Београду о тумачењу § 252. закона о поступку судском у грађанским парницама.

Поводом сукоба који је произашао у тумачењу § 252. закона о поступку судском у грађ. парницама, од 20 фебруара 1865. год. између Начелства среза Цуногорског и Среског Суда у Косјерићу а по тражењу Господина Министра Правде у акту од 3. новембра 1931 године Бр. 116216, да Касациони Суд да своје мишљење о тумачењу § 252. грађ. суд. пост. а на име, да ли је Срески суд овлашћен да наређује полицијској власти вештачки преглед када у погледу даљине места нема више разлога да ову судску радњу срески суд

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

преноси на управну власт, Касациони Суд у данашњој својој општој седници пошто је проучио предмет и разгледао потребне законске прописе нашао је следеће:

Пропис § 252. закона о поступку судском у грађ. парницама гласи: „Ако се ствар у суду не може прегледати, суд ће наредити да је вештаци прегледају пред једним судијом и писаром; а ако то није могуће, пред полицискѡм влашћу. Пропис је јасан. Суд је овлашћен да оцењује потребу вештачења, а овлашћен је и да се ради извршења вештачког прегледа може по потреби да обрати и полицијској власти, као извршној, која је у многим судским пословима њен извршни орган.

Ради тачног и једнообразног поступања по овом пропису од стране Министра Правде издат је распис судовима 3 августа 1883. год. Бр. 2756, у коме су ближе изложене прилике **кад, где и како се треба обраћати за вештачки преглед** преко полицијске власти, где се и даљина места узима у обзир.

Ова дужност полицијских власти по закону о среским и градским судовима од 3. марта 1911. године, а на основу III. одељка § 10. истог закона, пренесена је доцније и на среске и градске судове у оним местима и срезовима где су и у колико су били установљени.

После ратова, у циљу изједначења законодавства у целој земљи, донесен је закон о уређењу редовних судова од 18 јануара 1929. године и установљени су и инокосни — срески судови, и зборни — окружни судови, сви као редовни судови. Срески судови вршиће судску власт у првом степену у грађанским парницама и у предметима извршења, као што наређује § 8. пом. зак. и § 21. закона о извршењу и обезбеђењу од 9 јула 1931. године.

Али, пошто су срески судови у стварању на територији овог Касационог Суда, јер су изведени само на подручју Апелационог Суда у Београду и на једном делу подручја Апелационог Суда у Скопљу и како још нису добили обавезну снагу у целини и други потребни закони и то: закон о уређењу редовних судова од 18. јануара 1929. године, законик о судском поступку у грађанским парницама од 13. јула 1929. године и закон о извршењу и обезбеђењу од 9 јула 1930. године, — то је донесен **закон о установљењу среских и окружних судова само за поменута подручја**, и у томе закону, у § 5. прописана је **ужа надлежност среских судова**, у коме се пропису не налази нити одредба из старог закона о среским и градским судовима, нити пак одредба из новог закона о уређењу редовних судова, да су срески судови и извршни судови, што значи, да су полицијске власти и даље остале помоћни извршни органи судске власти по досадањем устројству.

Према изложеноме а пошто су и срески судови, судови

из групе редовних судова, у које спадају и окружни судови, то и они имају у погледу на § 252. зак. о пост. у грађ. парницама иста права као и бивши првостепени, а сада окружни судови, под условима прописаним у пом. § 252. и распису Министра Правде Бр. 2756 од 3. августа 1883. године.

С тога Касациони Суд доноси ову одлуку у смислу тачке 2 § 16. зак. о своме устројству, мишљења је :

1. Да су, за сада, према § 5. закона о установљењу средских и окружних судова од 26. новембра 1931. године средски судови овлашћени, као и окружни, да наређују полицијским властима вршење вештачких прегледа (процене, увиђаја, вештачења) у смислу § 252. зак. о пост. суд. у грађ. парницама.

2. Да се средски судови у конкретним случајевима приликом тражења треба да придржавају расписа Министра Правде од 3. августа 1883. године Бр. 2756. (оштампаног у III. делу Судског Требника Лазе Урошевића), где се и даљина места узима у обзир.

Из опште Седнице Касационог Суда 23 Новембра 1931. године Бр. 12296. у Београду.

Уговорна (конвенционална) казна застарева за три године.

(Одлука од. Касационог суда у Београду бр. 10991/930. г.)

Б. Ап. С. пресудом од 28-II-930. бр. 804. нађе: да је конвенционална казна уговором унапред утврђена накнада штете, која се има платити због евентуалног тоталног или парцијалног неиспуњавања обавеза, или у случају задоцњеног испуњења уговора. Према томе, конвенционална казна и ако је везана за постојање самог уговора, ипак је она једно самостално тражење, чије је реализање независно од рока застарелости самог уговора, па стога иста застарева у року од 3 године од дана, кад је оштећеном позната постала — § 939. гр. зак., пошто је конвенционална казна, како је већ речено, само једна одштета, коју има да поднесе она страна која у конкретном случају уговор не испуни. Стога је право тражења уговорне казне тужилачкој страни застарело, пошто за три године, откада јој је то право настало, ништа није предузимала, те се од тога тражења као застарелог има одбити” Касац. суд, по жалби интересоване стране, решењем бр. 10991/930. оснажио је ту пресуду А. С. као на закону основану.

Д. С. П.

Протестни чиновник несме се упуштати у оцену благовремености траженог меничног протеста.

Ц. Б. на дан 13. августа 1931. године, поднела је протестном чиновнику Среског суда за град Београд на протест је-

дну меницу издату у Београду 16. августа 1928. године, са роком за 11. август 1931. године.

Протестни чиновник одбио је да изда тражени протест. На захтев подносиоца протеста Срески суд за град Београд решењем од 20. августа 1931. год. донео је и формалну одлуку о овом одбијању. То своје решење суд је овако образложио :

„По § 138. ст. мењ. зак. по коме се има, с обзиром на § 107. став I новог мењ. закона, расправити овај случај, ако се у одређени дан меница не исплати, мора се одмах првог дана за овим протестом, који се зове протест због неисплате, доказати како је исплата изостала.

Како је подносилац протеста меницу на протест поднео тек 30 августа а протестованој меници рок за исплату био 11 августа ове године када је Суд радио, — то Суд с обзиром на горе наведени зак. пропис налази да у овом конкретном случају није ни могао бити извршен тражени протест те се молилац од свог тражења одбија као од тражења на закону неоснованог”.

По благовременој жалби потражиоца протеста под бр 33796 од 26-VIII-1931 год. одељ. Беогр. Апел. Суда примедбама својим од 14-IX-1931 год. бр. 7791 поништило је горње решење са следећих разлога :

„Погрешно је Суд, када се је ожалбеним решењем упуштао у оцену благовремености траженог протеста, јер издавање протеста према § 152 трг. зак. не спада у ред судских радњи по којима се доноси таква одлука већ је то само констатовање факта, да је меница поднесена на пријем или на исплату па да се није хтела примити и исплатити.

Питање благовремености протеста може да буде предмет судске оцене само по истакнутом приговору од стране дужника — § 144 трг. зак. па како овога нема то се ни Суд није могао по званичној дужности у ову оцену упуштати, јер на то ни једним законским прописом није овлашћен”.

Горња одлука вишег Суда расправила је једно на први поглед спорно питање, у ствари потпуно јасно и ван дискусије, ма да може често завести протестног чиновника да себи допусти чисто судску радњу: оцену о благовремености поднетог протеста што ни у ком случају он не би могао чинити, јер његов рад мора бити и остати само технички: подношење менице на исплату односно акцепт и констатација тога факта.

Саопштио,
Рад. Станковић.

Окривљеник није неурачунљив услед тога што је глув и нем, јер такав недостатак не представља умну неразвијеност или слабоумност, те да није схватио природу и значај свога дела и према томе схватању радити...

Суд је нашао да је оптужени К. С. крив што је на дан 15 априла на месту званом Тетребово Поље ударио секиром по глави С.С., кад га је овај био неколико пута ударио мотиком по телу, и на тај начин пок. С. убијен. Суд је оптуженика за ово дело из последњег одељка § 167 крив. зак. казнио са две године строгог затвора.

Против пресуде изјавио је ревизију због повреде материјалног закона бранилац оптуженог. Касациони суд на седници свога већа од 25 августа 1931. Кре-71 одбацио је ревизију као неосновану са разлога:

Бранилац оптуженика у ревизији напада пресуду првостепеног суда због двеју повреда материјалног закона из § 337. т. 1 под б. к. с. п. зато што првостепени суд није приликом одлуке о кривици — кажњивости — оптуженика узео у обзир да је исти глуво - нем, те је код њега у моменту извршења дела била искључена подобност за урачуљивост — § 22 крив. зак. — као и зато што првостепени суд није узео у обзир да је оптуженик извршио престављено дело у праведној нужној одбрани.

Сви ревизиони наводи су очигледно неосновани, јер је првостепени суд, узимајући све околности које су дело пратиле, као и ранији живот оптуженика, правилно нашао да се не може узети да је овај неурачунљив услед тога што је глув и нем. Такав недостатак не представља умну неразвијеност или слабоумност, те да оптуженик није схватио природу и значају свога дела и према томе схватању радити — § 22 крив. зак. Напротив утврђено је да је он отац породице, рукује самостално имовином и породицом, и као такав се споречкао са убијеним око свога имања — међе — што све одаје умно нормалног човека;

Тако исто погрешан је навод браниоца да је оптужени био у праведној нужној одбрани, јер се из прегледа на оптуженом види да су повреде које је он задобио приликом напада од стране убијеног незнатне природе те није довољно утврђено да је за живот оптужеников претила смртна опасност па да би се у смислу § 25 крив. зак. његова радња могла узети као извршена у праведној нужној одбрани и као таква оправдана. Напротив постоји несразмера између повреда оптуженикових и смрти убијеног те не постоје услови из § 25 крив. зак. за примену праведне нужне одбране.

Саопштио Д. Д. Б.

ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ

Slowan J. Smodlaka, docteur en droit diplômé à l'Ecole libre des sciences politiques de Paris: *La justice administrative en Yougoslavie*. Paris Louve et Cie Editeurs, 1931. pp. 190.

Административно право код нас је нова наука, готово најмање обрађена. Неколико имена, истина веома крупних, везано је за мали број студија и расправа из административног права код нас. Међутим, административно право, као једно од најмлађих, развија се, корача, иде нагло напред, често довољно непростудирано, а најчешће са мало или никако пречишћеним појмовима. С стога свако дело, сваку расправу, студију или чланак из ове области права, треба поздравити у напред, као нешто што долази да расветли ту небудућу која се зове административно право.

Г. Др. С м о д л а к а је узео једну веома интересантну партију из административног права, административно судство код нас, у циљу да је проучи и прикаже у својој докторској тези. Партија је ова примамљива, нарочито кад се претходно слуша један од ретких професора париског правног факултета, редак правник и логичар, консеквентан у сваком своме тврђењу, — мислимо на г. Ж а к л е н а. И у својој докторској тези г. Др. С м о д л а к а не крије да је ученик великог професора г. Ж а к л е н а и то је врло добро. Зато што је пришао начелу поделе власти, зато што га није занео данашњи француски административни систем који је служио за модел нашем, зато је г. Др. С м о д л а к и н а теза врло добра.

Ми ћемо се вратити други пут на учење г. Ж а к л е н а, које није нашој правној публици довољно познато, а које је добро заступљено у тези г. Др. С м о д л а к е. Оно заслужује највећу пажњу. Сада ћемо само да прикажемо, у најкраћим потезима, пишчеву тезу.

Своју тезу, г. Др. С м о д л а к а је поделио у пет одељака. Први се бави општим појмовима о административном судству и садржи упоредан преглед административних судстава у више земаља.

Други одељак тезе посвећен је историји административног судства код нас, у главном судства административног у Србији, под Уставима од 1869., 1888., 1901. и 1903. год. Са

прилично детаља изложено је схватање разних лица или клубова у уставним пројектима који су претходили Видовданском Уставу.

У трећем одељку тезе — најважнијем — изложена је, са доста детаља, организација Држ. Савета за владе Видовданског устава и закона од 1922. год. као и за владе два закона из 1929. год. Изложени су: састав Држ. Савета, његова судска организација, административне атрибуције, организација и поступак.

Четврти одељак садржи састав, организацију, надлежност и поступак пред управним судовима.

Пети, последњи и несумњиво најинтересантнији одељак, садржи критичку оцену пишчеву административног судства код нас и његове погледе на будућност. Писац полази од поставке, да је „институција административних судова, одвојених и независних од судских (редовних) судова озбиљна повреда принципа о подели извршне судске власти, на штету ове последње“. Многобројним примерима он то потврђује. Али се писац не задржава само на овој констатацији. Он сматра да је установом административног судства код нас, „повређен административни принцип о подели функција“. И зато наводи примере. С тога предлаже, да се установи било потпуно ново административно судство са Касационим судом као последњом инстанцијом, било да се задржи садашњи Држ. Савет који би био трећи степен административног судства, али да се цела садашња организација подвргне темељној ревизији у смислу и тенденцијама редовних судова.

Питање административног судства и његове есенцијалне реформе увек је актуелно. Ми би врло радо, у „Б р а н и ч у“, видели г. Др. С м о д л а к у, са свима онима, који у границама начелне критике, у најбољим намерама, желе да изложе своје погледе на наше административно судство. Таква начелна излагања радо ће прихватити сви они, који као „Б р а н и ч“ и његови сарадници, желе добро нашем судству и администрацији, уверени, да је добро судство и добра администрација, најсигурнији основ на коме једна држава може почивати.

Поздрављајући књигу г. Др. С м о д л а к е, ми је препоручујемо правницима, нарочито практичарима, који ће са примерима у руци, видети како је добро ушао писац у веома тешку и компликовану материју која се зове административно судство код нас. Напор г. Др. С м о д л а к е, који је претходио добром резултату, мора да се искрено поздрави

Др. Видан О. Благојевић

адвокат.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Др. Адам Лазаревић: О трговачким пословима по српском и хрватском трговачком законодавству.

У овој краткој и јасној расправи Др. Лазаревић описује трговачке послове по српском и хрватском трговачком праву. Из његове расправе јасно произлази да је хрватски трговачки закон потпунији од нашег али да су ипак оба застарела, те новим потребама може да одговори само нови јединствени закон, који би у своје одредбе унео модерне тековине савременог страног законодавства.

Др. Ф. Чулиновић: Право наглавице и оснивање земљишних књига.

О значају и потреби прописа § 471. Г.С. П. било је више пута речи. У овој расправи Др. Чулиновић поставља и успешно решава проблем како да сачувамо неокрњену важност норми из § 471. Г. С. П. а да ипак не повредимо одредбу § 26. Зак. о оснивању земљ. књига. Ово питање од теоретског значаја за градове претставља за наша села важан практични проблем, који је Др. Чулиновић савесно обрадио и убедљиво расветлио.

Др. Илија Јелић: Трагови гостинске обљубе код нашег народа.

У овом најновијем раду Др. Јелић даје још једну добру и интересантну студију из кривичне етнологије. Са низом примера он нас убедљиво проводи кроз блиску и далеку прошлост, када је или из осећаја гостопримства или из узурпаторског права завојевача поникао чудан обичај гостинске обљубе. Јелићева студија није од интереса само за криминалисте, већ и за социологе. Кроз ту, течним језиком написану студију, без иједног нејасног места улази се у напуштена схватања и обичаје.

Помоћу Јелићеве студије човек се лако преноси у свет, изнад којег је као највећа светиња доминирала фамилија, а у фамилији ипак цветао обичај гостинске обљубе. Др. Јелић убедљиво продире у то мрачно и тешко доба, у парадоксе патријархалног друштва, чији је осећај и разум водила слепа традиција. Моћ традиције ниједан опис не може рељефније да претстави. Овај рад кад пред очи призовемо данашња схватања и обичаје једног великог дела Кине доказује поред осталог, колико су народи без разлике на расе и нације блиски једни другима.

WWW.UNI-N.S.R

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Рад Др. Јелића даје најубедљивији доказ познатој тези да је „љубав” у данашњој сентименталној форми појава из дана трубадура и симптом извесне декаденције, који је све јачи у колико је индивидуализација већа. У Јелићевој студији није интересантан само опис, већ и колекција података, којима он своју тезу доказује.

Др. Вук.

ИЗ УРЕДНИШТВА

Целокупан садржај Бранича за годину 1931. штампаће се засебно и доставити члановима односно претплатницима уз идући број Бранича.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Уписани у именик адвоката :

1. Кисовец Др. Векослав са седиштем канцеларије у Београду.
2. Живановић М. Љубомир са седиштем канцеларије у Кучеву.
3. Матутиновић Јаков са седиштем канцеларије у Вел. Орашју.
4. Војислав Белеслијин са седиштем канцеларије у Београду.

Избрисани из именика адвоката :

1. Мојзер Др. Антон због пресељења у другу Комору.
3. Николић Момчило услед смрти.
3. Миловановић Јован због ступања у држ. службу.

Преселили се адвокати :

1. Стојковић Сретен из Паланке у Вел. Орашје.

Уписани у именик адв. приправника :

1. Филиповић Велибор Ј. на вежби код адв. Мишића Владимира Ж. у Београду.
2. Радин Ђорђе на вежби код адв. Петровића Вељка у Београду.
3. Гођевац Анка на вежби код адв. Гођеца Велизара у Београду.
4. Лекић Новица Р. на вежби код адв. Лекића Богдана Н.
5. Кукољац Милорад на вежби код адв. Живанчевића Илије у Београду.
6. Попс Владимир Ф. на вежби код адв. Попс Фридриха Др. у Београду.
7. Новаковић Урош В. на вежби код адв. Петровића Николе Др. у Београду.
8. Мешулам Рафаило на вежби код адв. Леви Гаврила у Београду.
9. Ковачевић Славко на вежби код адв. Попс Фридриха Др. у Београду.

Променио канцеларију адв. приправник :

1. Недељковић Бранислав био код Поповића Андрије сада код Бојанића Антуна, адв. у Београду.

Избрисани из именика адв. приправника :

1. Јевтић Селимир услед ступања у суд на бесплатну вежбу.
2. Алкалај Хајим по одјави принципала.
3. Перић Бошко услед ступања у држав. службу.

ИСПРАВКА

У чланку „Писаћа машина у служби суда“ штампаном у 1—2 броју Бранича за јануар—фебруар 1931. г. поткрале су се ове грешке :

- стр. 25 четврти ред одозго стоји оббиљнији место **озбиљнији**
- стр. 25 други пасус, други ред одозго, стоји: ради примити, место **радо примили**
- стр. 25 исти пасус, други ред одозго, стоји увајајући место **увајајући**
- стр. 25 исти пасус десети ред одозго, стоји адлежни, место **надлежни**
- стр. 25 трећи пасус, пети ред одозго, стоји ајвиши, место **највиши**
- стр. 26 први ред стоји „он ће по“ а треба **оне ће по**
- стр. 26 први ред одозго у реченици „ма да смо као писари“ изостављена реч: **ми** тако да ова реченица треба да гласи: ма да смо **ми** као писари
- стр. 26 седми ред стоји факта место **фактима**
- стр. 26 исти пасус претпоследњи ред стоји сведно место **свеједно**

Умољавају се читаоци да ово приме знању

Уредништво.

„БРАНИЧ“ ИЗЛАЗИ ЈЕДАНПУТ МЕСЕЧНО

Доноси актуелне чланке из теорије свих правних наука, саопштења из судске и управне праксе, домаће и стране — са коментарима, чланке којима је смер заштита интереса адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења адвокатских комора, које „Бранич“ имају за свој орган.

Власник и издавач „Бранича“ је Адвокатска комора у Београду, коју претставља претседник Обрад Благојевић.

Уредник „Бранича“ је претседник Адвокатске коморе у Београду Обрад Благојевић.

„Бранич“ се шаље адвокатима — члановима Коморе бесплатно. За нечланове претплата стаје 120.— дин. годишње; за адв. приправнике судије и судијске приправнике 60.— динара годишње; поједини број 10.— динара.

„Бранич“ се штампа у штампарији Живка Маџаревна (пређе „Туцовић“), Цара Николе II, ул. бр. 3. (Стан Проте Матеје 42), Телефон 21.129.